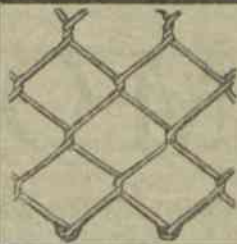

OGŁOSZENIE

Stacja oceny nasion Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie, Krak-Przedmieście 64, tel. 99-59. Przeprowadza oceny nasion rolniczych, warzywnych i leśnych na kiełkowanie, czystość, analizę botaniczną, kariankę i t. p. oraz przygotowuje na zamówienie wzorowe kolekcje nasion roślin uprawnych i chwastów (w ozdobnych pudełkach i gablotkach).

FABRYKA WYROBÓW DRUC. I ŻEL.

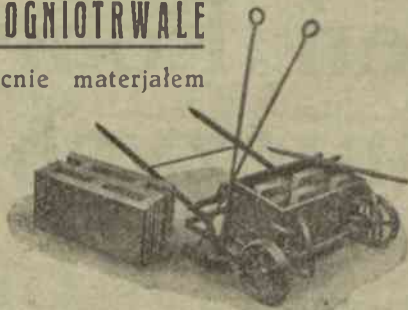
B. SMOLEŃSKI

fabr. ul. Madalińskiego 54, tel. 67-29
biuro ul. Elektoralna 4, tel. 121-29.

Siatki na ogrodzenia — bramy — słupki — wyroby druc. i żelazne.

BUDUJCIE SIĘ OGNIOTRWALE

Najtańszym — obecnie materiałem budowlanym są **pustaki** z piasku i cementu oraz **dachówka** cementowa lekka i trwała.

Budynki z **pustaków** są suche, ciepłe, trwałe i zdrowe.

Ulepszone formy i maszyny do wyrobów z piasku i cementu:

Pustaków, Cegły, Dachówki, Cembrowiny studziennej, Rur przepustowych, Słupów ogrodzeniowych, Płyt, Żłobów, Mieszadła do betonu i t. p. polecają

J. ZABOKRZECKI i S-ka

WARSZAWA, ul. CZACKIEGO 9.

WAPNO

budowlane marmur., rolne mielone, hydrauliczne. Cement portland. Szamoty Klepacki. Kręgi generatorowe. Płyty piekarskie. Cegła wszelka. Ruberoid i papa. Cegła ogniotrwała. Lepnik „Duroxyl“ izolac. asfaltowy do posadzki na zimno. Gips. Dachówka. Eternit. Maty i trzcina. Karbolineum. Środek przeciw wilgoci „Amalgol“ i „Volubit“. Posadzki wszelkie. Siatki druciane i jednolite. Wszelkie materiały budowlane z fabryk reprezent. lub ze składów własnych

ANTONI KRYSIŃSKI, Warszawa, Jerozol. 95. Tel. 5-97.

POLECA

Inż. **JAN PĘDZICH**, Warszawa, Zielna Nr. 30

Tel. 108.70. — Konto P. K. O. 60.023.

Adres dla depezy: **MARPĘDZICH, WARSZAWA.**

NASIONA WARZYWNE, KWIATOWE, PASTEWNE I ROLNE. Kto chce mieć wyborowe nasiona, płekne drzewka i krzewy owocowe i ozdobne, doskonale narzędzia ogrodnicze, nawozy sztuczne mieszane dla ogrodnictwa, środki chemiczne do walki ze szkodnikami roślin, niech je kupi w najstarszych naszych Zakładach Ogrodniczych **C. ULRICH**, istniejących od roku 1805 w Warszawie, ul. Ceglana 11, dom własny. Cenniki na żądanie.

NAJLEPSZE TYLKO

UN

MEBLE
SZKOLNE

Z WŁASNEJ WYTWÓRNI

POLECA

NASZ SKLEP — URANIA

SPÓŁKA AKCYJNA

WARSZAWA SIENNA 1.

TEL. 222-60.

POZATEM

**POLECAMY WSZELKIE
POMOCE SZKOLNE WŁASNEGO WYROBU.**

PROSIMY ŻĄDĄĆ KATALOGÓW I CENNIKÓW.

czas. 13458/11/15

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO.

PRENUMERATA KWARTALNA
10 ZŁOTYCH POLSKICH.
NUMER POJEDYNCZY 1 ZŁOTY.

KONTO CZEKOWE POCZT. KASY OSZCZ. Nr. 1520.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA
WARSZAWA, PLAC NAPOLEONA 7
TELEFONY. 131-92 I 225-50.

Redakcja rękopisów niezwraca.

Ceny ogłoszeń: Całe wolne miejsce na pierwszej stronie okładki 300 zł.; 1/2 — 150 zł. Cała strona poza tekstem 200 zł., 1/2 — 100 zł., 1/4 — 50 zł. W tekście o 50% drożej. Ogłoszenia związków samorz., dostarczone bezpośrednio do administracji, o 25% taniej. Ogłoszenia, nadesłane bez podania wymiaru, drukuje się na 1/4 strony.

Kierownik Redakcji Aleksander Bogusławski.

Komitet Redakcyjny: *Józef Bek, Stefan Boguszewski, Dr. Władysław Dalbor, Wacław Gajewski, Władysław Korsak, Joachim Wołoszynowski.*

ROK XI.

WARSZAWA, 14 KWIETNIA 1929 R.

Nr. 15

TREŚĆ NUMERU 15: O sprawność gospodarki samorządowej — *S. Głiszczyński*. Wysokość podatków państwowych i samorządowych — *W. Trzeciński*. Popieranie rolnictwa przez pow. zw. komun. na terenie wojew. Krakowskiego — *K. Kohlmann*. Przegląd orzecznictwa. Dookoła spraw samorządowych. Z Biura Zjazdów Sam. Ziems. Z życia samorządu. Gmina wiejska i miejska: a) Zużytkowanie nieczystości. b) Z gmin. Wiadomości gospodarcze. Poradnik. Nadesłane. Ogłoszenia.

Przypominamy o wpłaceniu należności za prenumeratę na kwartał II r. b.

Konto P. K. O. Nr. 1520.

O sprawność gospodarki samorządowej

W szeregu artykułów, umieszczanych w „Samorządzie”, działacze samorządowi wypowiedzieli się na temat usprawnienia gospodarki w samorządzie powiatowym.

Już to samo świadczy o aktualności omawianej sprawy, iż w stosunkowo niedługim czasie aż tylu samorządowców uważało za stosowne zabrać w powyższej kwestji głos.

I nie należy się temu dziwić, gdyż każdy z nas, pracujących od szeregu lat w samorządzie powiatowym, miał sposobność zauważyć, iż pomimo nawet znacznego rozmachu w pracy twórczej sejmików, pomimo częstokroć celowo opracowanych i zręcznie realizowanych poczynań samorządów w dziedzinie gospodarczej, to jednak tu i ówdzie gospodarka samorządowa prowadzona jest nieskładnie, często niecelowo lub zbyt kosztownie, a najczęściej nie według z góry na szereg lat obmyślonemu programowi.

Niezawsze sejmiki, wydziały powiatowe, ich przewodniczący i pracownicy sejmików, uważają za stosowne zgodnie z wytycznymi, wypowiedzianymi na jednym ze zjazdów samorządowych przez wytrawnego samorządowca p. Beka, prowadzić gospodarkę samorządową według obmyślonych na szereg lat programów.

Musimy stwierdzić, iż często program działalności danego sejmiku jest w znacznej części uzależniony od

indywidualności przewodniczącego wydziału, który za zwyczaj potrafi swoje zdanie narzucić organom samorządu.

Ponieważ zaś starostowie przez władze centralne są dosyć często zmieniani, przeto zauważyć się daje pewien brak ciągłości pracy w działalności samorządu powiatowego.

Każdy z autorów umieszczonych w „Samorządzie” artykułów podaje inny środek, mający za zadanie zapobiec niepożądanemu stanowi.

P. Starosta Maćkowski widzi rozwiązanie sprawy w mianowaniu wojewódzkich inspektorów gospodarczych, których zadaniem byłoby badanie koniunktur gospodarczych danego województwa, inicjowanie planów gospodarki poszczególnych sejmików i kontrola tej gospodarki przez badanie budżetów, wreszcie zabieganie w instytucjach kredytowych o potrzebne kredyty dla samorządów.

P. St. Zal. widzi ratunek w mianowaniu kierownika czy dyrektora sejmiku, któryby wykonywał w znacznej części funkcję obecnego przewodniczącego wydziału.

P. Prawdzic - Layman widzi usunięcie bóleczki przez utworzenie samorządu wojewódzkiego i zwiększony nadzór ze strony wydziałów wojewódzkich nad działalnością samorządów powiatowych.

Wreszcie p. Ch. uważa za jedyne rozwiązanie spra-

W 1749/78/120

wy powierzenie kierownictwa prac samorządowych sekretarzowi sejmiku, który miałby głos decydujący na posiedzeniach Wydziału.

Pozwolę sobie rozważyć pokolei podane sposoby autorów.

Mianowanie specjalnego wojewódzkiego inspektora gospodarczego w charakterze jakiegoś nadzwyczajnego dyktatora samorządowego na teren województwa, byłoby załatwieniem tylko biurokratycznym. Funkcje w części owego opatrnościowego męża, muszącego mieć według projektu autora nadzwyczajne i wszechstronne kwalifikacje, w znacznej części mogą być wypełnione przez wydział samorz. wojewódzki, a nawet jeżeli chodzi o ścisłość właśnie na terenie województwa, na którym przebywa Szan. Autor, przez wydział wojewódzki są wypełniane. Uważam, iż nawet najbardziej wykwalifikowany inspektor gospodarczy nie zainicjuje i nie dopilnuje wykonania planu gospodarczego, odpowiedniego pod względem celowości, potrzeb i siły płatniczej każdego z kilkunastu powiatów województwa. Natomiast zupełną rację przyznaję Szan. Autorowi w kierunku celowego kredytowania samorządów przez banki państwowe. Uważam, jednak, iż w powyższym wypadku raczej więcej pomogłoby zasilanie samorządów tylko przez Bank Komunalny, wyposażony w potrzebne fundusze i dający gwarancję lepszego zorientowania się w potrzebach samorządów, aniżeli wydeptywanie ścieżek do rozmaitych instytucji kredytowych przez owych inspektorów gospodarczych, pragnących uzyskać fundusze dla samorządów danego województwa.

Nie reguluje również sprawy należytego usprawnienia gospodarki samorządowej — recepta p. St. Zal., który, doszedłszy do wniosku, iż starosta, mając czas zaabsorbowany administracją państwową, niewiele może go poświęcić gospodarce samorządowej, proponuje mianowanie urzędnika, któryby wchodził w skład wydziału powiatowego z głosem decydującym. Szan. Autor w swym projekcie starościę wyznacza bardzo wygodną rolę jakiegoś obserwatora prac samorządowych w wydziale powiatowym, który dzięki swemu stanowisku szefa administracji powiatowej mógłby zamierzeniom sejmiku, jak to mówią, iść na rękę.

Stanowisko Szan. Autora jest dosyć oryginalne, ale zato bardzo mało samorządowe.

Czyż bowiem można nazwać właściwem ze stanowiska samorządowego ujęcie sprawy gospodarki powiatu przez mianowanie prócz starosty jeszcze i kierownika prac samorządowych?

Któż w tym wypadku odpowiadałby za gospodarkę? Czy malowany przewodniczący w osobie starosty, czy mianowany, Szan. Autor nie wymienia przez kogoś kierownik prac samorządowych?

Twierdzenie Szan. Autora, iż przewodniczący sejmiku, będący zarazem starostą, zbyt mało może czasu poświęcić samorządowi, jest zgoła nieuzasadnione.

Starosta zazwyczaj poświęca jakieś 25% czasu urzędowi starościńskiemu, zastrzegając sobie rozstrzyganie spraw ważniejszych, zaś dopilnowanie sprawnego funkcjonowania urzędu powierza swemu zastępcy, a pozostały czas obraca właśnie na sprawy sejmikowe. Jeżeli jest inaczej, to jest źle, gdyż właśnie w Państwie jest tak zorganizowana administracja, iż sprawy prowa-

dzone przez urząd starościński i biuro sejmiku winny się ze sobą zająć i starosta, aby wypełnił swe zadanie, musi tak dobrze być zorientowany w ogólnych działaniach administracji państwowej, jak i gospodarki samorządowej. Podkreślam, w ogólnych, gdyż do wypełnienia szczegółów są z jednej strony referenci urzędu starościńskiego, spełniający swe funkcje pod bezpośrednim dozorem zastępcy starosty, zaś z drugiej pracownicy sejmiku, pracujący w ścisłej harmonii z sekretarzem sejmiku, jeżeli chodzi o biuro sejmiku lub inspektora samorządu, jeżeli chodzi o urzędy gminne. Do zadań zaś starosty i przewodniczącego wydziału należy tylko uzgadnianie tych prac.

Starosta bowiem, o ile będzie chciał w urzędzie starościńskim każdy papierek podpisać, czy aprobować, zaś w sejmiku najmniejszą rzecz osobiście decydować, zawsze musi się w swej działalności czy tu, czy tam załamać.

Nie zaradzi brakowi planowości w działalności poszczególnych sejmików nawet stworzenie samorządu wojewódzkiego, jak to proponuje p. Prawdzic-Layman. Samorząd bowiem wojewódzki obejmie wykonywanie tylko zadań, przerastających siły finansowe poszczególnych powiatów i chociaż formalnie czuwać będzie nad działalnością samorządu powiatowego, to jednak ten nadzór będzie często tylko formalny, jak formalnym jest nadzór obecnych wydziałów wojewódzkich nad funkcjonowaniem wydziałów powiatowych i nadzór wydziałów powiatowych nad funkcjonowaniem magistratów miast niewydziałonych. Wydział Wojewódzki może zapobiec nieudolnej gospodarce danego sejmiku, czy wydział powiatowy rozrzutnej gospodarce magistratu, ale nie są one w stanie wytyczyć celowej linii działalności związku komunalnego na dalszą metę, a co ważniejsza zazwyczaj nie są w możności przestrzegać, czy program działalności został opracowany celowo i czy jest konsekwentnie realizowany.

Również nie przemawia mi do przekonania reforma proponowana przez p. Ch., który uważa, iż złemu zaradziłoby powierzenie funkcji kierownika biura sejmiku sekretarzowi, któryby wchodził w skład wydziału powiatowego.

Bezsprzecznie, jeżeli chodzi o pewną ciągłość pracy w samorządzie, o konsekwentne realizowanie przyjętego programu prac, a nawet o opracowanie danego programu, to bezsprzecznie sekretarz sejmiku, wyrobiony samorządowo i przebywający w danym powiecie dłuższy czas — daje znaczne gwarancje odpowiedniego zorientowania się w gospodarce sejmiku. I często bardzo tak sejmik, jak i wydział powiatowy chętnie korzystają z doświadczenia praktycznego i wiadomości teoretycznych sekretarzy sejmiku. Czy zaś w powiecie sekretarz sejmiku zajmie stanowisko właściwego kierownika nie tylko biura sejmiku, ale wogóle prac sejmikowych, czy też tylko urzędnika kancelaryjnego, to już przeważnie uzależnionem jest od jego kwalifikacji.

W praktyce zazwyczaj, o ile dany sekretarz chce i ma ku temu rzeczowe kwalifikacje, to z pewnością nie napotka ani ze strony ciał samorządowych, ani ze strony starosty w robocie utrudnień, ale w tym wypadku musi być doświadczonym samorządowcem, obdarzonym silną indywidualnością.

Wprowadzenie jednak sekretarza do wydziału powiatowego z głosem stanowczym i będącego zarazem płatnym pracownikiem, uzależnionym służbowo od tego wydziału, wytworzyłoby tylko szereg nieporozumień, a w niczem nie usprawniłoby administracji.

Jednak należałoby wobec częstych zmian starostów zapewnić samorządowi powiatowemu jakąś ciągłość pracy i możliwość nietylko opracowania na szereg lat programu gospodarki, ale także konsekwentne jego realizowanie.

Jak wyżej nadmieniałem, brak ciągłości w pracach sejmiku jest w znacznej mierze uzależniony od częstej zmiany tak przewodniczących sejmików, jak i zmieniających się co 3 lata samych sejmików i wydziałów powiatowych.

Zdarza się często, iż nowy przewodniczący wraz z nowym wydziałem zarzuca prowadzony od kilku lat plan robót i zaczyna coś nowego tworzyć.

Znam powiaty, gdzie jeden starosta kładł nacisk na budowę szkół i powiat zaczął intensywną działalność w tym kierunku, ale zanim wykonano opracowany projekt — nastąpiła zmiana na stanowisku starosty i zaczęto budować drogi, aby znowu nie dokończywszy rozpoczętych robót przy zmianie nowego przewodniczącego, rzucić się do meljoracji lub budowy szkoły rolniczej.

A ponieważ przez 10-letnie w niektórych powiatach na stanowiskach starosty następowały zmiany co rok, przeto nic dziwnego, iż w danym powiecie wytworzył się pewien chaos gospodarczy.

Sądzę, iż temu niepożądanemu, a szkodliwemu stanowi, zaradziłoby z jednej strony przestrzeganie wykonywania uchwalonych przez sejmiki przynajmniej na okres 5-letni programów prac w każdej dziedzinie gospodarki samorządowej przez wydziały wojewódzkie, zaś z drugiej przez utworzenie stanowiska urzędowego zastępcy przewodniczącego wydziału i sejmiku, wybie-

ranego przez sejmik z jego łona na dłuższy okres aniżeli trwa kadencja wydziału. Wybrany zastępca przewodniczącego, będący zarazem członkiem wydziału powiatowego, miałby możliwość dostatecznego zaznajomienia się z pracami wydziału, potrzebami powiatu, a zastępując przewodniczącego czy to na posiedzeniach wydziału, komisji, czy podpisując w razie nieobecności akta, doskonale byłby zorientowany również i w działalności biura wydziału. Uczestnicząc zaś w nowych wydziałach, aż do czasu ukończenia swej kadencji, byłby tem ogniwem łańcucha prac przeszłych i przyszłych i właśnie jego zadaniem byłoby przestrzeganie, czy poczynania wydziału nie odbiegają od zasadniczej linii programu na szereg lat, uchwalonego przez sejmik.

Ze względu na wyjątkowe stanowisko w wydziale powiatowym (dłuższa kadencja) zastępca przewodniczącego sejmiku musiałby posiadać pewien ustawowo określony cenzus naukowy, np. ukończenie szkoły średniej lub rzeczowy np. kilkuletnia praca na stanowisku członka wydziału.

Ponieważ zaś w interesie ogólnej administracji nie byłoby obojętnem dla Państwa, czy dana jednostka, wybrana przez sejmik, potrafi należycie spełniać funkcje zastępcy przewodniczącego, przeto pożądana byłaby aprobatą wyboru zastępcy przez wydział wojewódzki.

Ustanowienie urzędowego zastępcy przewodniczącego, wybieranego przez sejmik, może w znacznej mierze przyczyniłoby się do ustalenia programu w poczynaniach samorządu powiatowego, konsekwentnego realizowania tego programu i wytworzyłoby pewną ciągłość pracy w sejmiku, co przyczyniłoby się do usprawnienia gospodarki samorządowej, równocześnie w niczem nie naruszając ustawowej kompetencji w pracach samorządu powiatowego przewodniczącego starosty.

St. Gliszczyński.

Wysokość podatków państwowych i samorządowych

Według naszych obliczeń (Epoka Nr. 44/1929) wysokość wszystkich podatków samorządowych w Polsce wynosi łączną sumę zł. 642.791.884.70 t. j. zł. 21.53 na głowę ludności. Podatki te rozkładają się w sposób następujący:

Gminy wiejskie	zł. 90.267.598,99	t. j. z'.	4.6	na głowę ludn.
„ miejskie	„ 339.273.374,24	„ „	50.5	„ „ „
Pow. zw. komunalne	„ 108.003.705,47	„ „	4.1	„ „ „
Star. Kraj. Poznańskie	„ 19.331.782,—	„ „	9.8	„ „ „
„ „ Pomorskie	„ 8.815.571,—	„ „	9.4	„ „ „
Autonom. woj. Śląskie	„ 59.887.217,—	„ „	53.2	„ „ „
Tymcz. Wydz. Samorząd. w Małopolsce	„ 17.212.597,—	„ „	2.3	„ „ „

Jeśli zaś skupić razem podatki o charakterze lokalnym (gminy wiejskie i miejskie) i o charakterze prowincjonalnym (powiatowe związki komunalne, starostwa krajowe Pomorskie i Poznańskie, autonom. Województwo Śląskie i Tymczasowy Wydział Samorządowy w

Małopolsce), to otrzymamy dla gmin lokalnych — zł. 429.540.972 t. j. zł. 14.39 na głowę i dla związków o charakterze prowincjonalnym — zł. 213.250.872 t. j. zł. 7.14 na głowę.

Udział państwa w łącznym obciążeniu (państwem i samorządowym) wynosi w Polsce 74,6%, w innych zaś krajach łącznie z Polską udział ten przedstawia się następująco:

Francja	78,6 ⁰ / ₀
Polska	74,6 „
W. Brytania	66,5 „
Austria	56,8 „
Szwecja	51,8 „
Japonja	50,8 „
Dania	50,0 „
Holandja	45,5 „
Niemcy	41,9 „
Rosja	39,0 „
Szwajcaria	28,3 „

Dochód narodowy i opodatkowanie.

Kraj — wysokość kwot	przed wojną (1913/1914)			po wojnie (1923/1924)		
	dochód nar.	podatki	udział opodatk. w dochodzie narodowym	dochód nar.	podatki	udział opodatk. w dochodzie narodowym
Wielko - Brytania	Milj. funt. szt.	2.250	—	—	3.850	—
podatki państwowe		—	163.1	7.3	—	690
podatki samorządowe		—	92.6	4.1	—	162
Razem		—	255.7	11.4	—	852
						22.1 ²⁾
Kanada	Milj. dol.	1.500	—	—	2.500	—
podatki państwowe		—	127	8.4	—	320
" prow.		—	20	1.3	—	45
" gminne		—	50	3.3	—	115
Razem		—	197	13.0	—	480
						19.2 ⁵⁾
Australja	Milj. funt. szt.	258	—	—	430	—
podatki państw. - związk.		—	16.6	6.4	—	41.7
" oddz. państw.		—	6.3	2.5	—	17.8
" samorządowe		—	4.0	1.5	—	11.8
Razem		—	26.9	10.4	—	79.3
						18.4 ⁶⁾
St. Zjedn. Ameryki	Milj. dol.	34.000	—	—	60.000	—
podatki państw. - związk.		—	672.4	2.0	—	3.204
" oddz. państw.		—	306.0	0.9	—	868
" samorządowe		—	1.219.8	3.6	—	2.277
Razem		—	2.198.2	6.5	—	6.349
						10.5 ⁸⁾
Francja	Milj. fran.	37.500	—	—	170.000	—
podatki państwowe		—	3.843	10.2	—	26.300
" samorządowe		—	1.350	3.6	—	3.993
Razem		—	5.193	13.8	—	30.293
						17.8 ⁷⁾
Niemcy	Milj. zł. M.	43.000	—	—	30.000	—
Ogólne opodatkowanie		—	5.079	11.0	—	7.800
						26.0 (państw. 19,7 dol. sam. 6,8)
Japonja	Milj. Jen.	3.184	—	—	6.145	—
podatki państwowe		—	400.3	12.6	—	842.9
" samorządowe		—	178.5	5.6	—	500.4
Razem		—	578.8	18.2	—	1.343.3
						21.8 ⁸⁾
Włochy	Milj. lir.	20.200	—	—	100.000	—
podatki państwowe		—	1.732	dol. 8.6	—	16.000
" samorządowe		—	—	—	—	4.000
Razem		—	1.732	8.6	—	20.000
						20.0 ⁹⁾
Polska (1926)	Milj. zł.	—	—	—	17.380	—
podatki państwowe		—	—	—	—	1.730
" prowincj.		—	—	—	—	213
" gminne		—	—	—	—	429
Razem		—	—	—	—	2.372
						13.65 ⁹⁾

Polska zajmuje więc w udziale państwa w łącznym budżecie państwowo - samorządowym drugie miejsce po kraju tak scentralizowanym, jak Francja. Z powyższego wynika, iż uprawnienia finansowe dla samorządów w Polsce nie sięgają przypuszczalnie powyżej tej kwoty procentowej.

Jak się przedstawiają na głowę mieszkańca podatki państwowe i samorządowe w różnych krajach przedstawia niżej pomieszczona tablica, wzorowana na tablicy pomieszczonej u rosyjskiego statystyka Wł. Wojtyńskiego w dziele „Die Welt in Zahlen“.

na głowę ludności — w złotych polskich obiegowych

K r a j	lata	państwo i samorząd razem	państwo	państwo część związku państw	provincia	gminy lokalne
Rosja	25/26	118,68 ¹¹⁾	46,64 ¹¹⁾	31,80	—	40,24 ¹⁰⁾
Niemcy	25	428,08 ⁹⁾	178,08 ⁹⁾	148,40	—	101,60 ⁷⁾
W. Brytania	22/23	1.152,92 ¹⁾	767,44 ¹⁾	—	—	385,48 ³⁾
Francja	23	563,83 ⁹⁾	443,08 ⁹⁾	—	31,80	88,95 ⁸⁾
Holandja	24	725,04 ⁴⁾	330,72 ⁴⁾	—	—	394,32 ²⁾
Szwecja	22	616,52 ⁵⁾	328,60 ⁵⁾	—	31,80	256,12 ⁴⁾
Danja	23/24	472,56 ⁷⁾	235,32 ⁷⁾	—	25,44	211,80 ⁵⁾
Szwajcaria	24	449,14 ⁸⁾	127,00 ⁹⁾	214,12	—	108,02 ⁶⁾
Japonja	25/26	169,58 ¹⁰⁾	86,92 ¹⁰⁾	—	21,18	61,48 ⁹⁾
Stany Zjedn.	24	920,20 ⁶⁾	298,92 ⁶⁾	106,00	—	515,28 ¹⁾
Australja	24/25	1.074,84 ²⁾	610,50 ²⁾	464,28	—	—
Polska	26/27	84,82 ¹⁰⁾	63,29 ¹¹⁾	—	7,14	14,39 ¹¹⁾

Kolejność państw w opodatkowaniu każdego typu państwa lub samorządu oznaczamy numerami. Z tablicy powyższej wynika, że Polska na głowę mieszkańca ma najniższe opodatkowanie w łącznym opodatkowaniu państwowo - samorządowym. W opodatkowaniu państwowym, traktując razem podatki państwowe z podatkami państwowo - związkowymi, Polska zajmuje również ostatnie miejsce. To samo dotyczy podatków prowincjonalnych i podatków lokalno - gminnych. I różnice te, jak widzimy w wyżej umieszczonej tablicy, są bardzo znaczne.

Powyższe obliczenie nie daje jasnego obrazu, o ile nie porównać tych wydatków z dochodem narodowym w każdym kraju. Według naszych obliczeń, opartych na wynikach komisji ankietowej, dochód narodowy w Polsce przedstawia się w sposób następujący:

przemysł	7.470.000.000 zł.	obieg (komisja ankietowa)
rolnictwo	8.419.633.000	" " "
przewóz	590.000.000	" " (P. Michalski)
zarobki kupców	900.000.000	" " "
	17.380.633.000	" " (= 10.105.019.100 złotych w złocie)

Stosunek łącznego budżetu państwowo-samorządowego (bez przedsięwzięcia państwowych) do dochodu narodowego wynosi

$$\frac{2.373.069.118}{17.380.633.000} = 13,65\%$$

stosunek budżetu samorządowo-prowincjonalnego

$$\frac{213.250.872}{17.380.633.000} = 1,22\%$$

stosunek zaś budżetu lokalno-gminnego

$$\frac{429.540.952}{17.380.633.000} = 2,47\%$$

wreszcie stosunek zaś budżetu państwowego

$$\frac{1.730.277.294}{17.380.633.000} = 9,96\%$$

W celu porównania obciążeń dochodu narodowego przez państwo, prowincję i gminy w Polsce z innymi krajami podajemy tablicę (p. str. Nr. 264) z książki znanego indusko - angielskiego ekonomisty B. Findlay'a Shirras'a z Bombaju p. t. „Volkseinkommen und Besteuerung“.

Z tablicy tej wynika, że najwyższe obciążenie łączne (państwowo - samorządowe) z pośród 9 państw wymienionych mają Niemcy, po nich idą Wielka Brytania, Japonja, Włochy, Kanada, Australja, Francja, Polska, wreszcie ostatnie miejsce zajmują Stany Zjedn. Polska zajmuje więc w tem obciążeniu przedostatnie miejsce. Najwyższe obciążenie państwowe ponoszą Niemcy, dalej idą Wielko - Brytania, Włochy, Australja, Francja, Japonja, Kanada, Polska i Stany Zjednoczone. Najwyższe obciążenia samorządowe są w Japonji (8,1%), za nią postępują Niemcy (6,8%), Kanada (6,4%), Wielko Brytania (4,2%), Włochy (4,0%), Stany Zjednoczone (3,7%), Polska (3,69%), Australja (2,7%) i Francja (3,4%). Polska zajmuje więc 7-e miejsce pod względem obciążenia samorządowego wśród wymienionych 9 państw.

Z powyższych obliczeń widzimy, jak nieuzasadnione są często powtarzające się skargi na rzekomo nadmierne obciążenia podatkowe zarówno państwowe jak i samorządowe w naszym kraju.

Witold Trzcinski.

Popieranie rolnictwa przez powiatowe związki komunalne na terenie województwa Krakowskiego

Działalność powiatowych związków komunalnych na terenie wojew. krakowskiego przed wojną ograniczała się w dziedzinie gospodarczej niemal wyłącznie tylko do budowy i utrzymania dróg. Przeciętny procent wydatków na ten cel wynosił w budżetach powiatowych około 70%. — Jeżeli dodamy do tego wydatki na administrację — wahające się w granicach 15—20%, to zdajemy sobie jasno sprawę, że pozostałość 10 wzgl. 15% ogólnej sumy budżetu na pokrycie szeregu innych potrzeb przeznaczona, jak np. zdrowie publiczne, opieka społeczna — wyrażała się w znikomych sumach. Na rolnictwo wobec tego niewiele pozostawało. Samorząd powiatowy w Małopolsce po macoszemu je potraktował. Nie negujemy, że wybudowane przez powiatowe związki komunalne do chwili wybuchu wojny światowej 3000 klm. dróg bitych na terenie województwa krakowskiego (3 razy tyle ile dróg państwowych na tym obszarze) — przyczyniły się pośrednio do wzmocnienia produkcji rolnej — wszelako był to tylko jeden z licznych czynników niezbędnych do podniesienia kultury gospodarki wiejskiej. Lukę tę częściowo uzupełniał samorząd krajowy — głównie w dziedzinie melioracji i komasacji gruntu.

Mimo tego rodzaju ustosunkowania się samorządu ziemskiego do rolnictwa — zebrane dane wskazują nam, że w ostatnich dziesiątkach lat przed wojną — wydajność z ha. gruntów ornych i łąk znacznie wzrosła. I tak kiedy przed 50-ciu laty przeciętne zbiory żyta z ha. wynosiły na terenie wojew. krakowskiego 5,5 q. — to w ostatnich latach przedwojennych dochodziły już do 11,5 q. z ha. — Mniej więcej w przybliżonym stosunku w tym czasokresie wzrosły zbiory innych zbóż. — Czemu to przypisać? Otóż obok samorządu terytorjalnego działały na terenie województwa dobrowolne zrzeszenia rolnicze — głównie Małopolskie T-wo Rolnicze, które pracą instruktorską przyczyniło się w znacznym stopniu do uświadomienia rolników o konieczności użycia nawozów sztucznych, stosowania ulepszonych środków produkcji, doborowych nasion i t. p. W dużej mierze dzięki tej pracy osiągnięto już przed wojną światową stosunkowo dobre rezultaty w zakresie uprawy zbóż i okopowych.

W pierwszych latach odbudowy niesłychanie zniszczonego burzą wojenną kraju — wydajność z ha. znacznie się obniżyła. Brak odpowiedniej ilości inwentarza żywego i martwego, ciężka sytuacja na rynku pieniężnym i kredytowym, wycieńczenie fizyczne i moralne ludności w wyniku długotrwałej wojny — wszystkie te zjawiska nie sprzyjały rozwojowi ogólnej gospodarki społecznej, a więc i rolnej. W latach 1922 i 1923 powoli zaczyna się sytuacja w rolnictwie poprawiać. Przychodzą jednak okresy stabilizacji złotej, słabe zainteresowanie sfer rządzących sprawami rolnictwa na korzyść przemysłu — partyjnictwo zamiast realnej pracy w zrzeszeniach rolniczych — i znikoma działalność samorządu terytorjalnego — groziły rolnictwu ruiną. Jednak pracowity i wytrwały rolnik o niskiej stopie życiowej przetrwał i ten niepomysłny okres zwycięsko.

Poczynając od 1926 r. polityka Rządu idzie po linii intensyfikacji rolnictwa, tej podstawowej gałęzi produkcji krajowej. — jednocześnie zwiększa się w szybkim tempie zainteresowanie powiatowych związków komunalnych kwestją rolnictwa. — Na terenie województwa krakowskiego samorząd terytorjalny, będąc w dość trudnym położeniu finansowym — zwrócił również na tę dziedzinę swoją uwagę, wychodząc z założenia, iż podstawą powiększenia stopy podatkowej może być jedynie zwiększona dochodowość gospodarstw rolnych.

Stopniowo poszczególne powiaty, a w pierwszej linii powiat limanowski, obok jedynej dotąd polityki subwencyjnej na rzecz dobrowolnych zrzeszeń rolniczych — przechodzą do bezpośredniej akcji w zakresie popierania rolnictwa. Wydatki przeznaczane na podniesienie rolnictwa, wyrażające się początkowo w znikomych odsetkach — z roku na rok imponująco wzrastają. Niżej zamieszczona tabela ilustruje nam dobitnie, jak się wydatki te w poszczególnych powiatach kształtowały w stosunku do ogólnych sum budżetów na terenie województwa krakowskiego:

	Ogólny budżet		Na podniesienie rolnictwa	
	1925/6 r.	1929/30 r.	1925/6 r.	1929/30
1. Biła	339.050	729.841	21.000	50.000
2. Bochnia	301.700	413.501	3.400	23.000
3. Brzesko	231.450	436.734	4.500	49.800
4. Chrzanów	345.966	1.146.735	22.000	91.972
5. Dąbrowa	187.127	362.716	16.000	21.400
6. Gorlice	188.999	346.515	18.000	34.000
7. Grybów	70.000	137.700	1.400	3.800
8. Jasło	169.576	402.950	4.200	43.545
9. Kraków	365.904	612.788	—	20.652
10. Limanowa	150.998	432.988	38.200	55.587
11. Mielec	188.579	445.285	6.200	33.320
12. Myślenice	240.070	208.201	4.800	21.191
13. Maków	—	227.600	—	18.208
14. Nowy Sącz	400.447	647.988	37.903	57.558
15. Nowy Targ	348.066	729.841	5.400	45.000
16. Pilzno	92.260	173.500	6.200	17.800
17. Ropczyce	255.590	377.543	5.100	54.000
18. Tarnów	284.545	535.821	8.600	61.250
19. Wadowice	282.858	340.000	6.300	36.000
20. Wieliczka	752.960	336.740	7.800	40.600
21. Żywiec	476.000	797.220	33.420	85.725
Ogółem	5.072.145	9.842.207	250.423	864.408

A zatem przy wzroście ogólnej sumy budżetów wszystkich powiatowych związków komunalnych wojew. krakowskiego o niecałe 100% — ogólna suma wydatków na rolnictwo w tym samym czasokresie wzrosła więcej niż 3 - krotnie. Stosunek wydatków na rolnictwo do ogólnego budżetu wynosi przeciętnie 8%, a więc jest znacznie wyższy od ustanowionego minimum przez Ministerstwo Rolnictwa (5%). W niektórych powiatach jak np.: Ropczyce, Limanowa, Żywiec, Tarnów, Nowy Sącz — udział rolnictwa w ogólnych wydatkach powiatu wynosi 10 — 17%.

Analizując poszczególne budżety rolnicze powiatów stwierdzamy, że największe sumy pochłaniają następujące wydatki w/g kolejności: 1) utrzymanie instruktorów rolnych, 2) szkolnictwo rolnicze, 3) hodowla, a więc zakup i utrzymanie rozplodników, licencjowanie buhai i t. p., 4) zalesianie nieużytków i 5) meljoracje.

Wyrazem żywego zainteresowania samorządów ziemskich problemem rozwoju kultury rolnej i wzmoczenia wytwórczości gospodarstw wiejskich — był ostatni zjazd starostów województwa krakowskiego w Krakowie (16 i 17 lutego b. r.). Program zjazdu obejmował niemal wyłącznie tylko zagadnienia związane z popieraniem rolnictwa. Wyczerpujące referaty wygłosili: Vice - Wojewoda Dr. Duch p. t. „Program gospodarczy samorządów w zastosowaniu do warunków regionalnych”, Naczelnik Wydziału Rolnictwa Dr. Szymusik — „Wytyczne działalności samorządu terytorjalnego w zakresie popierania rolnictwa”, prof. A. Jura z ramienia Małopolskiego T-wa Rolniczego — „Podniesienie produkcji rolnej na terenie województwa krakowskiego” i Dyr. K. Kostka — „Spółdzielczość rolnicza”.

W toku dyskusji ustalono, iż powiatowe związki komunalne powinny zwrócić baczną uwagę na zagadnienie rolnicze i w tym celu, współpracując harmonijnie z Małopolskiem T-wem Rolniczym — przeprowadzać szereg bezpośrednich akcji, jak np.: zalesianie nieużytków,

meljoracje, budowy szkół rolniczych i t. d. Personel instruktorski powinien być w zasadzie na etacie samorządu powiatowego, podlegając pod względem służbowym przewodniczącemu Wydziału Powiatowego, a w zakresie fachowym — zrzeszeniu rolniczemu sprawnie działającemu na danym terenie.

Aby działalność samorządów ziemskich nie była przypadkowa, chaotyczna — powinny powołane do życia komisje rolne opracować plan pracy na okres 2 — 3 lat, po uprzednim zebraniu danych o stanie gospodarczym danego powiatu. W pracy tej powiatowe związki komunalne będą w miarę możliwości kierować się zasadami, podanymi w okólniku Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dn. 14/8 1928 r. Nr. 150 oraz w szczegółowej instrukcji wydanej ostatnio przez Ministerstwo Rolnictwa.

Należy mieć nadzieję, że przy harmonijnej współpracy wszystkich czynników, a więc Państwa, Samorządu terytorjalnego i dobrowolnych zrzeszeń rolniczych — kwestja podniesienia rolnictwa na terenie wojew. krakowskiego zostanie pomyślnie rozstrzygnięta — o ile oczywiście nie staną temu na przeszkodzie specjalne warunki, jak wadliwa polityka celna, znaczne obniżenie cen produktów rolnych, zbyt drogi kredyt i t. p.

K. Kohlmann.

Przegląd orzecznictwa

PODATEK OD POLOWANIA W LASACH PAŃSTWOWYCH.

(D.) 1) Lasy państwowe nie są wyłączone od opodatkowania z mocy art. 19 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych, o ile wykonywane jest w nich prawo polowania.

2) polowania urządzone przez administrację lasów państwowych w b. zaborze rosyjskim, z udziałem osób postronnych, są formą wykonywania prawa polowania, podlegającego opodatkowaniu z mocy art. 19 ustawy z dn. 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych.

3) polowania, urządzone przez administrację lasów państwowych w b. zaborze rosyjskim z udziałem osób postronnych, nie wchodzą w zakres uprawnień służbowych, służących administracji lasów państwowych na zasadzie rosyjskiej ustawy gospodarstwa wiejskiego.

Rada gminna gminy Pajęczno uchwaliła w dniu 10 lipca 1925 r. statut o samoistnym podatku od prawa polowania, a Wydział powiatowy w Radomsku reskryptem z dnia 12 sierpnia 1925 r. Nr. 2293 Statut ten zatwierdził.

Na zasadzie powyższego Statutu Urząd gminy Pajęczno wezwaniem płatniczem z dnia 18 lutego 1926 r. Nr. 853/26 wezwał Państwowe Nadleśnictwo Pajęczno do uiszczenia za rok 1925 kwoty 66 zł. groszy 25. z przestrzeni 1325 hektarów.

Przeciw temu wymiarowi wniosło Nadleśnictwo odwołanie do Wydziału powiatowego w Radomsku, wywodząc, że o ile idzie o grunta państwowe — to podatkiem od polowania może być w myśl § 13 rozp. II Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 18 marca 1924 r. Dz. U. poz. 317 obłożony jedynie dzierżawca polowania, nigdy zaś Skarb Państwa jako właściciel terenu, w lasach państwowych bowiem dokonywują się jedynie odstrzały zwierzyny, lub polowania służbowe.

Orzeczeniem z dnia 10 maja 1926 r. Nr. 939 G. Wydział powiatowy w Radomsku odwołania tego nie uwzględnił i dokonany wymiar utrzymał w mocy wobec faktu, iż Nadleśnictwo w odwołaniu potwierdza wykonanie polowania służbowego.

We wniesionej na powyższe orzeczenie skardze do Najwyższego Trybunału Administracyjnego, wywodzi Dyrekcja Lasów Państwowych w Warszawie, że rozporządzenie wykonawcze z dnia 18 marca 1924 r. Dz. U. poz. 317, interpretując autentycznie w §-ie 13 art. 19 ust. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych, przewiduje jako jedyny sposób wykonywania prawa polowania na państwowych terenach łowieckich, wypuszczenie tych terenów w dzierżawę i bynajmniej nie uznaje Skarbu Państwa za właściciela, wykonyującego prawo polowania na terenach niewydzierżawionych.

Interpretacja ta zgodna jest zdaniem skargi z odnośnymi przepisami ros. ustawy leśnej i łowieckiej, która na państwowych funkcjonariuszów leśnych nakłada obowiązki, polegające na odstrzałach szkodliwej zwierzyny, mające na celu zachowanie otaczających pól i zasiewów

od szkód i strat. Takie ustawowo przepisane czynności administracyjne nie mogą być oczywiście przedmiotem opodatkowania komunalnego i z tego powodu należy uznać, że Skarb Państwa na terenach niewydzierzawionych nie wykonywa prawa polowania w znaczeniu przedmiotu opodatkowania i wobec tego wolny jest od podatku z tych terenów.

Najwyższy Trybunał Administracyjny, rozpatrując niniejszą skargę i zważywszy, że w myśl art. 19 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych z dnia 11 sierpnia 1923 r. Dz. U. poz. 747, gminom wiejskim i miejskim wolno pobierać podatek od wykonywania prawa polowania na mocy prawa własności gruntu, dzierżawy prawa polowania, lub innego tytułu prawnego.

że zatem — jak z powyższego wynika — ustawa obciąża wspomnianym podatkiem bez wyjątku wszystkich właścicieli gruntów, stanowiących samoistny okręg łowiecki, a więc tem samem nie zwalnia od tego obowiązku i Państwa,

że przeciwnego wniosku nie można wysnuć z przepisu § 13 rozp. II Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z 18 marca 1924 r. Dz. Ust. poz. 317, wedle którego zarządy okręgowe lasów państwowych mają zainteresowane gminy zawiadomić o wypuszczeniu w dzierżawę terenów łowieckich celem umożliwienia tym gminom opodatkowania dzierżawców, — jest to bowiem przepis porządkowy, mający na celu ułatwienie gminom gospodarki finansowej; nie świadczy natomiast wcale o tem, by Ministerstwo Spraw Wewnętrznych komentowało ustawę w tym kierunku, iż tylko dzierżawcy terenów łowieckich w lasach państwowych mają podlegać opodatkowaniu.

że wymiar podatku w myśl ustawy i wyżej wymienionego rozporządzenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, uzależniony jest od faktycznego wykonywania prawa polowania,

że wprawdzie — wedle twierdzenia władzy pozwanej — Skarb Państwa w lasach nadleśnictwa Pajęczno polowania w rozumieniu ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych nie wykonywał, gdyż czynności łowieckie, wykonywane przez funkcjonariuszów lasów państwowych, wchodzą w zakres ich obowiązków służbowych, pełnionych w czasie wydania za skarżonego orzeczenia na zasadzie rosyjskiej ustawy gospodarstwa wiejskiego względnie ustawy leśnej.

że jednak z oświadczenia zainteresowanej gminy Pajęczno wynika fakt — niezaprzeczony wprost przez skarżącą dyrekcję a skwalifikowany przez nią jedynie jako pogłoska wzgl. wykroczenie służbowe odnośnego funkcjonariusza — wykonywania w niewydzierzawionej części lasów leśnictwa Pajęczno polowań z udziałem postronnych osób.

że takie zbiorowe polowania nie mogą być uważane za wykonywanie obowiązków służbowych, lub korzystanie ze swych praw przez funkcjonariuszów leśnych.

że jest to w takim razie wykonywaniem prawa polowania w rozumieniu II rozporządzenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z 18 marca 1924 r. przez właściciela gruntu t. j. Skarb Państwa, wyrokiem z dnia 29 listopada 1928 r. L. Rej. 2542/26, skargę, jako niezasadną, oddalił.

W SPRAWIE ZATWIERDZANIA BUDŻETÓW.

(D.). Rygor art. 39 ustawy o tymcz. ureg. fin. kom. w wypadku przekroczenia wyznaczonego w tym artykule terminu prekluzyjnego, ma również zastosowanie przy zatwierdzaniu budżetów gminnych w myśl § 8 w łączności z § 13 rozporządzenia Prez. Rzp. Dz. U. poz. 522 z r. 1924.

Gminy m. Rypina i Dobrzynia n./Drw. pobierały do r. 1924 od wjeżdżających do miast wozów opłaty rogatkowe i brukowe. Wpływy z tych opłat służyły na pokrywanie kosztów brukowania ulic.

Uwzględniając życzenia ludności, sejmik powiatowy rypiński po porozumieniu się z radami miejskimi miast Rypina i Dobrzynia uchwałą z dn. 15 marca 1924 roku Nr. 280, postanowił wzamian za pobieranie opłat rogatkowego i brukowego, z budżetu swego wypłacać tym miastom zapomogę na rekonstrukcję bruków.

Uchwała ta — zdaniem wydziału powiatowego — była najzupełniej uzasadnioną, gdyż zwolniła mieszkańców powiatu od zatrzymywania się na rogatkach, opłacania stosunkowo wysokiego myta, wprowadziła w budżetach miejskich pewną oszczędność przez skreślenie etatów kilkunastu poborców, ludności zaś powiatu, która zamiast dotychczasowych opłat mytniczych pokrywa odnośny wydatek z budżetu sejmikowego, wcale nie obciążała.

Na ten cel do budżetu na rok 1924 wstawiono złotych 9.000, na rok 1925 — zł. 15.000 i na rok 1926 — zł. 15.000.

Sumy powyższe w budżetach na rok 1924 i 1925 zostały przez wojewodę warszawskiego zaakceptowane.

Gdy wydział powiatowy w Rypinie sprawozdaniem z dnia 31 grudnia 1925 przedłożył do zatwierdzenia budżet Rypińskiego Powiatowego Związku Komunalnego, uchwalony przez sejmik powiatowy w dniu 19 grudnia 1925 r., to wojewoda warszawski rozporządzeniem z dn. 1 maja 1926 r., L. S. M. 247/2 skreślił w tytule III § 7 pozycję „Zapomoga miastom Rypin - Dobrzyni na rekonstrukcję bruków w wysokości 15.000 zł.". Natomiast na uregulowanie pretensji miast za czas do 1.IV.1926 r. przyznał 5.000 zł. Motywów skreślenia nie podano.

Przeciw wspomnianemu zarządzeniu wniósł wydział powiatowy w Rypinie, na zasadzie uchwały sejmiku powiatowego z dnia 22 maja 1926 skargę do N. T. A., w której wywodzi, że preliminarz budżetowy powiatowego związku komunalnego na rok 1926 przedstawiono wojewodzie przy sprawozdaniu z dnia 31 grudnia 1925 r. L. 7402. Skoro zaś wojewoda w ciągu dni 30 nie doręczył związkowi komunalnemu zawiadomienia o odmowie zatwierdzenia budżetu, ani też nie zwrócił go do uzupełnienia, przeto skarżący wydział był uprawniony do uważania tegoż, w myśl art. 39 pkt. 3 ust. o tymcz. ureg. fin. kom. wzgl. w myśl § 8 rozp. Prez. Rzp. z dnia 17 czerwca 1924. Dz. U. poz. 522, za zatwierdzony, a decyzję wojewody z dnia 1 maja 1926 L. S. M. 247/2, doręczoną w dniu 10 maja 1926 za nieobowiązującą.

Pozatem art. 7 p. b. Dekretu o ordynacji powiatowej z dnia 4 lutego 1919 roku zalicza do własnego zakresu działania powiat. związków komunalnych budowę i utrzymanie dróg i innych środków komunikacyj-

nych. Sejmik powiatowy, uchwalając zatem dla Rypina i Dobrzynia zapomogę na rekonstrukcję bruków w ciągu trzech lat, wykonywał jedynie nałożone nań ustawowo zadanie. Decyzja Wojewody w konsekwencji pociągnie przywrócenie poboru opłat rogatekowego i brukowego, znieawidzonego przez ludność i wpłynie na wzrost antagonizmu między ludnością wiejską a miastami.

NTA., rozpatrując niniejszą skargę i zważywszy, że — aczkolwiek budowa i utrzymanie dróg i innych środków komunikacyjnych i udzielanie na te cele zasiłków poszczególnym gminom, należy w myśl art. 7 Dekr. o tymcz. ord. pow. bezsprzecznie do własnego zakresu działania pow. związku komunalnego, to jednak stosownie do postanowień art. 47 ustęp 2 pkt. 1 tej ordynacji, — odnośne uchwały Sejmiku powiatowego podlegają zatwierdzeniu władzy nadzorczej, wobec czego władza pozwana, w myśl § 8 rozp. Prez. Rzptej z dnia 17 czerwca 1922 r. Dz. U. poz. 522 do zatwierdzenia odnośnej pozycji budżetowej była uprawniona;

że zatem odnośny zarzut skargi, kwestjonujący pośrednio wspomniane prawo władzy nadzorczej, nie jest uzasadniony;

że jednak z treści przytoczonego powyżej § 8 w związku z § 13 Rozp. Prez. Rplitej. Dz. U. poz. 522 z r.

1924 wynika — wbrew twierdzeniu pozwanej władzy, iż termin 30 dni, licząc od dnia otrzymania preliniarza, w ciągu którego to terminu władza winna albo dokonać zatwierdzenia budżetu, albo żądać wyjaśnień lub dokonania zmian, przy równoczesnym zatwierdzeniu tej części, która nie nasuwa wątpliwości, ma również zastosowanie w sprawach zatwierdzenia budżetów związków komunalnych, oraz iż do terminu tego stosują się klauzule, zawarte w art. 39 ust. o tymcz. ureg. fin. kom.;

że zatem preliniarz budżetowy powiatowego związku komunalnego w Rypinie, przedłożony Wojewodzie sprawozdaniem Wydziału powiatowego z dnia 31 grudnia 1925 r. uważać należy — skoro Wojewoda w ciągu dni 30 po jego otrzymaniu nie doręczył związkowi komunalnemu zawiadomienia o odmowie zatwierdzenia, ani nie zwrócił go do uzupełnienia, za zatwierdzony z upływem tego terminu;

że więc zarządzenie Wojewody, wydane po upływie wspomnianego prekluzyjnego terminu, a mianowicie, w dniu 1 maja 1926 L. S. M. 247/2 narusza przytoczone przepisy ustawowe, wyrokiem z dnia 14 marca 1929 r. L. Rej. 2819/26 zaskarżone orzeczenie jako niezgodne z ustawą uchylit.

Dookoła spraw samorządowych

W SPRAWIE 15% DODATKU KOMUNALNEGO CZŁONKÓW ZARZĄDU MIAST WYDZIELONYCH.

W sprawie 15% dodatku dla członków zarządu miast wydzielonych Min. Spr. Wew. wydało okólnik w dn. 4.IV.1929 r. Nr. 76 treści następującej:

„Doszło do wiadomości Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, że członkowie zarządu w niektórych gminach miejskich pobierają 15% dodatek komunalny. W związku z powyższym Ministerstwo wyjaśnia, że 15% dodatek komunalny przewidziany w art. 21 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 30.XII.1924 r. o dostosowaniu uposażenia członków zarządu i pracowników związków komunalnych do uposażenia funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr. 118, poz. 1073 ex 1924) przysługuje jedynie tylko pracownikom komunalnym, nie dotyczy natomiast płatnych członków zarządów gmin miejskich, o których art. powyższy nie wspomina”.

W SPRAWIE KREDYTOWANIA ZAMIERZEŃ INWESTYCYJNYCH ZWIĄZKÓW KOMUNALNYCH.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wystosowało w d. 2 kwietnia Nr. S. G. 1874/4 w sprawie kredytowania zamierzeń inwestycyjnych, pismo do Wojewodów treści następującej:

„Stosownie do reskryptu SG. 1874/1 z dn. 7 lutego r. b., którego wykonanie ponaglone zostało telefogramem SG. 1874/2 z dnia 19 marca r. b. — Minister-

stwo Spraw Wewnętrznych otrzymało zestawienie dotyczące inwestycji komunalnych. Zestawienia te posłużyć mają do ustalenia programu zużycia środków kredytowych, któremi ew. będzie dysponować Bank Gospodarstwa Krajowego na cele inwestycji komunalnych, a które będą w obecnych warunkach bardzo ograniczone. Program wykorzystania tych skromnych kredytów komunalnych ma zabezpieczyć — wykonanie najniezbędniejszych inwestycji związków komunalnych, tak z punktu widzenia ich znaczenia gospodarczego, jak też ich rentowności, a więc wpływu na stan finansowy związków.

Z tych więc względów wysuwają się na plan pierwszy inwestycje już rozpoczęte, na zapoczątkowanie których zostały zużyte pewne fundusze tak własne jak i pochodzące z kredytów.

Dostarczony przez Pana Wojewodę materiał z jednej strony wielokrotnie przekracza przypuszczalne możliwości kredytowe, z drugiej zaś strony nie daje możliwości dokładnego zorientowania się tak co do stopnia niezbędności inwestycji w nim wymienionych, jak co do ich celowości, rentowności i wartości gospodarczej. Z tych względów zechce Pan Wojewoda zarządzić, by dane dotyczące zaczętych już inwestycji komunalnych, były poddane raz jeszcze gruntownej rewizji i zbadaniu.

W Urzędzie Wojewódzkim winien być zebrany materiał zawierający dane:

- 1) Jak wysoki jest kosztorys pierwotny rozpoczętej inwestycji;
- 2) Czy i w jakim stopniu podjęte dotychczas roboty zgodne są z kosztorysem;
- 3) Jak jest obliczona rentowność inwestycji.

W stosunku do nierentujących się inwestycji należy ustalić, na podstawie jakich obliczeń i materiałów statystycznych dotyczących gospodarczego, społecznego i kulturalnego stanu terenu został określony ich rozmiar i stopień niezbędności).

4) Z jakich funduszków zostały inwestycje rozpoczęte;

5) W jakim stadium znajdują się roboty;

6) Czy projekt inwestycji był opinjowany przez czynniki fachowe i jaka była opinia;

7) Jaka suma i w jakim okresie czasu niezbędna jest na wykończenie inwestycji.

Wszystkie powyższe wymienione dane winny być zebrane i krytycznie zanalizowane oraz uzupełnione w miarę potrzeby przez informacje i badania na samym terenie".

Z Biura Zjazdów Samorządu Ziemskiego

ZEBRANIE ZARZĄDU.

W dniu 25-m marca r. b. odbyło się kolejne miesięczne zebranie Zarządu Zjazdów Samorządu Ziemskiego. Przewodniczył obradom prezes J. Bek. Zarząd debatował nad następującymi kwestjami:

I. Zarząd omawiał program prac w roku bieżącym. W związku z tem zapadła uchwała o powiększeniu etatu Biura Zarządu o dwie siły referendarskie: 1) jedna do sekretarjatu, 2) druga do spraw szkolenia i kształcenia pracowników samorządowych. Ustanowione zostało również stanowisko wice - dyrektora Biura Zarządu, na które to stanowisko Zarząd powołał p. R. Grochowski, dotychczasowego sekretarza Zarządu. W Biurze Zarządu ustanowiony został referat do samorządowych spraw, ustawodawczych i prawnie - organizacyjnych. Zarząd postanowił nadto powołać dwie komisje z udziałem zaproszonych specjalistów, których zadaniem będzie opracować programowe wytyczne w zakresie: 1) ustroju samorządu, 2) finansów samorządu.

II. Wzorem lat ubiegłych Zarząd postanowił zorganizować w r. b. szereg lokalnych zjazdów samorządowych, uznając przytem potrzebę zwołania w r. b. większej ilości tych zjazdów. Zastanawiając się nad tematami obrad zjazdów lokalnych, Zarząd uznał, że nadają się tu kwestje o charakterze i znaczeniu ogólnem, jak: wydane lub projektowane normy prawne, wymagające omówienia wśród szerszych sfer samorządowych, metody działania samorządu, wypływające z doświadczeń poczynionych na szerszym terenie, wreszcie lokalne zagadnienia samorządowe gospodarcze i kulturalne, o ile nie są objęte w sposób wyczerpujący, lub w sposób właściwy przez miejscowe czynniki kierujące. Zjazdy lokalne, pozatem, winny być uważane jako teren bliższej łączności pomiędzy Biurem Zjazdów i poszczególnymi powiatowymi związkami samorządowymi.

III. Następnie Zarząd zastanawiał się nad sprawą uchwał rad wojewódzkich, powodujących nowe obciążenia budżetów powiatów i miast wydzielonych. Podniesioną została sprawa budżetów uchwalanych przez poszczególne rady wojewódzkie i obejmujących nawet takie wydatki, jak biuro rady i wydziału wojewódzkiego (wołyńska rada wojewódzka), sekretarzy rady (warszawska i lubelska), lustratorów i inspektorów z ramienia wydziału wojewódzkiego (łódzka).

Zarząd uznał: 1) że tego rodzaju uchwały rad wojewódzkich stwarzają nowe obciążenie budżetów pow. związków samorządowych i miast wydzielonych, bowiem rady wojewódzkie nie rozporządzają własnymi funduszami, 2) że uchwały podobne nie mają żadnych podstaw prawnych z uwagi na przepisy rozporządzenia o organizacji władz administracji ogólnej z d. 19 stycznia 1928 r. według których: (art. 59) decyzje wojewody, powzięte przy współudziale rady lub wydziału, wprowadza wojewoda w życie przy pomocy podległych sobie władz i urzędów, oraz (art. 61) powiatowe związki samorządowe i miasta obciążają tylko koszty djet i podróży członków rad i wydziałów wojewódzkich, przyczem repartycji podlegają tylko koszty, związane z urzędowaniem wydziałów wojewódzkich.

Z powyższych względów Zarząd postanowił wystąpić do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych ze stosownem przedstawieniem sprawy.

IV. W dalszym ciągu obrad Zarząd rozpatrzył wnioski p. W. Gajewskiego, zgłoszone na Radzie Zjazdów Samorządu Ziemskiego w d. 24 lutego r. b. i przekazane przez Radę Zarządowi do rozważenia i ustalenia wniosków ostatecznych.

Wnioski te dotyczyły:

a) projektu ustawy o podatku drogowym od pojazdów mechanicznych,

b) koncesjonowania ruchu autobusowego.

(Wnioski p. W. Gajewskiego — w sprawozdaniu z zebrania Rady Zjazdów. „Samorząd“ Nr. 11 z 1929 roku).

Po przeprowadzeniu dyskusji Zarząd ustalił swe stanowisko w obu sprawach następująco:

A. W sprawie projektu ustawy o podatku drogowym od pojazdów mechanicznych:

1) Zarząd stwierdza, że wprowadzenie jednolitego zwiększonego opodatkowania pojazdów mechanicznych jest sprawą pilną i bardzo pożądaną i staje się naturalną konsekwencją przystosowania dróg bitych do wymagań, jakie stawia im ruch samochodowy.

2) Zarząd uważa, że klucz podziału wpływów z podatku, przewidziany w art. 11 i 12 projektu, nie odpowiada ani realnemu ustosunkowaniu się drogowych potrzeb Państwa i samorządu, ani też ich sił finansowych. Z tych powodów Zarząd uznaje, że za klucz podziału należy wziąć stosunek: 60% na drogi samorządowe i 40% na drogi państwowe, pozostawiając sprawę dyspozycji kwotami tak, jak to zostało przewidziane w pro-

jeckie, z wyjątkami, jeżeli chodzi o m. Warszawę i woj. zachodnie.

3) Zarząd uważa, że pozostawienie wszystkich wpływów z tytułu podatku od samochodów, pobieranego na terenie m. Warszawy, gminie tego miasta, byłoby pokrzywdzeniem powiatów okolicznych, utrzymujących podmiejskie drogi m. Warszawy, byłoby też sprzecznym z założeniem projektu podatku, jako podatku celowego, który przeto winien uwzględniać fakt znacznego obciążenia warszawskimi samochodami bitych dróg okolicznych. Z uwagi na powyższy stan rzeczy, Zarząd uważa, że wpływy z podatku z obszaru m. Warszawy, przypadającego na rzecz dróg samorządowych, winny być dzielone w połowie pomiędzy gminę m. Warszawy i województwo Warszawskie.

4) Na obszarze woj. Poznańskiego i Pomorskiego dysponowanie sumami, przeznaczonymi na drogi samorządowe, winno odbywać się w sposób analogiczny jak w innych województwach.

5. Pobór podatku od pojazdów mechanicznych winien być dokonywany przy rejestracji samochodów, przez władze rejestrujące, w dwu ratach półrocznych.

6) Poza przewidzianą w projekcie formą opodatkowania Zarząd uznaje, że wzmagający się ruch autobusowy na drogach wymaga specjalnego uregulowania i pociągnięcia przedsiębiorstw i osób, korzystających z dróg w sposób przemysłowy, do specjalnych świadczeń na rzecz tych dróg. Najprostszym sposobem jest wprowadzenie podatku od biletów za przejazd autobusami w wysokości 30% ceny biletu. Wpływy z tego źródła winny być przeznaczone na rzecz tych zarządów drogowych, które utrzymują używane przez linje autobusowe odcinki drogowe. Jednocześnie powinny być opodatkowane w sposób analogiczny ciężarowe wozy frachtowe.

B. W sprawie koncesjonowania ruchu autobusowego.

Zarząd stwierdza, że racjonalne wykorzystanie dróg przez systematycznie zorganizowane linje autobusowe, wymaga:

- a) koncesjonowania ruchu autobusowego,
- b) zapewnienia specjalnych przywilejów i pierwszeństwa na rzecz związków samorządowych, lub instytucyj, które budują swoim kosztem nowe linje bite, lub przyczyniają się specjalnymi dotacjami do utrzymywania tych dróg.

V. W sprawie projektów „małej ustawy samorządowej” Zarząd wysłuchał sprawozdania p. R. Grochowskiego o stanie sprawy.

Zarząd, z uwagi na spodziewane zamknięcie sesji Sejmu i przerwanie prac nad projektami, postanowił narazie nie ustosunkowywać się do poszczególnych projektów.

KURS DLA RACHMISTRZÓW WYDZIAŁÓW POWIATOWYCH.

Biuro Zjazdów przygotowało II-gi z kolei kurs dla rachmistrzów Wydziałów Powiatowych i przyjmuje zapisy na ten kurs.

Kurs odbędzie się, o ile zgłosi się dostateczna liczba kandydatów, przyczem po zamknięciu zapisów, każdy zgłaszający się kandydat zostanie oddzielnie powiadomiony o terminie i miejscu rozpoczęcia się kursu.

Kurs wyznaczony został na okres 23 — 27 kwietnia włącznie r. b. w Warszawie. Obejmuje 5 dni po 6 godzin wykładów, o następującym programie:

1. Zadania samorządu powiatowego:

a) zarys ustroju,	
b) organizacja wewnętrzna,	
c) działalność	godz. 4
2. Skarbowość komunalna	.. 4
3. Prawo i praktyka budżetowa	.. 4
4. Rachunkowość pow. zw. kom.	
a) instrukcje kasowo - rachunkowe,	
b) księgowość i sprawozdania,	
c) inwentaryzacja majątku i księgi inwentaryzowe,	
d) gospodarka materiałowa — razem	.. 12
5. Ustawa o opłatach stemplowych	.. 4
6. Prawo wekslowe i czekowe	.. 2

Opłata za kurs wynosi złotych 40, płatnych na początku kursu.

Zgłoszenia przyjmuje Biuro Zjazdów Samorządu Ziemińskiego listownie oraz telefonicznie (tel. 131-92), do dnia 15-go kwietnia r. b.

Pomieszczenie dla słuchaczy Biuro rezerwuje, na wyraźne zlecenie, do wskazanego powyżej terminu, w hotelu Związku Kolarzy w cenie zł. 4.50 za dobę za przyzwoity pokój jedno lub dwuosobowy.

Z życia samorządu

POZNAŃSKI ZWIĄZEK ELEKTRYFIKACYJNY.

Dnia 26 marca 1929 r. odbyło się pierwsze konstytuujące zebranie Poznańskiego Związku Elektryfikacyjnego na podstawie statutu Związku, zatwierdzonego przez Izbę Wojewódzką w Poznaniu. Do Związku tego należą powiaty: Czarnków, Kościan, Śrem, Środa, Szamotuły, Września, Oborniki, Międzychód, Śmigiel, Wągrówiec, Poznań i Grodzisk. — a celem Związku jest zaopatrzenie w siłę i światło elektryczne powyższych powiatów z elektrowni okręgowej wybudowanej już przez miasto Poznań. W wyniku przeprowadzonych wyborów władze Związku ukonstytuowały się następująco: Prezesem Związku wybrany został p. Starosta Jan Ro-

zankowski ze Środy, a Wiceprezesem p. Starosta Tadeusz Kłos z Poznania. Do Zarządu wybrani zostali pp. Cichocki z Międzychodu, starosta Narajewski z Kościana, Dr. Matuszewski ze Śremu, Franciszek Opieliński z Białężyna powiat Września i starosta Dr. Rościszewski z Wągrówca.

Do Komisji rewizyjnej wybrano pp. inż. Jezierskiego z Czempina, starostę Witkowskiego z Obornik i starostę Charkiewiczza z Wrześni.

Wobec tego, że plany elektryfikacji są już gotowe a eksperytyza ich, dokonana przez wybitnych profesorów politechniki warszawskiej i lwowskiej wypadła dodatnio, przeto najbliższym zadaniem Związku będą starania o uzyskanie uprawnienia elektrycznego

w Ministerstwie Robót Publicznych, zawarcie umów z poszczególnymi miastami oraz podjęcie ostatecznych kroków co do zaciągnięcia pożyczki zagranicznej.

Wobec wielkiego zainteresowania się tą sprawą kilku poważnych koncernów zagranicznych, Związek ma nadzieję, że sfinansowanie tego tak poważnego i pożytecznego przedsięwzięcia nie natrafi na zbytne trudności tembardziej, że bezwzględna gwarancją oprocentowania i amortyzacji kapitału dają wszystkie w rachubę wchodzące samorządy powiatowe.

POWIATOWY KOMITET GOSPODARCZY.

(A. A.) Został powołany przez Wydział Powiatowy w Siedlcach Powiatowy Komitet Gospodarczy, do którego wchodzi pp.: Starosta Maćkowski jako Przewodniczący oraz członkowie: zastępca Starosty, Bartoszewicz, dyrektor Komunalnej Kasy Oszczędności, Kazimierowicz, Kierownik spółdzielni „Rolnik” Szumowski, sekretarz sejmiku, inspektor sam. gm., instruktorzy rolni, instruktorzy hodowli, pszczelarstwa, Związku Młodzieży Wiejskiej, dyrektor Szkoły Rolniczej, referent meljoracyjny, przedstawiciele Pow. Zarządu Drogowego.

Celem Komitetu jest: 1) uzgadnianie i koordynowanie wszystkich prac i zamierzeń samorządu powiatowego, samorządów gminnych, prac organizacji rolniczych, instytucji spółdzielczych i kredytowych, 2) badanie potrzeb ludności powiatu, 3) współdziałanie w organizacji zbytu wytworów rolnych.

Pierwsze posiedzenie Komitetu odbyło się w dn. 23.III b. r. Na posiedzeniu tem ustalono, że dzięki brakowi koordynacji pracy w praktyce dotychczasowej zachodziły przypadki, że akcja jednego z organów powiatowych przeszkadzała akcji w innej dziedzinie; chodzi więc o to, ażeby na przyszłość nie tylko zapobiec podobnym zdarzeniom, ale osiągnąć współdziałanie wszystkich czynników pracy na terenie powiatu — np.: instruktorzy rolni mogą przy sposobności zebrań rolniczych popierać w swych pogadankach akcję meljoracyjną lub budowę dróg, prowadzone przez samorząd powiatowy, propagować składanie oszczędności do kas pożyczkowo - oszczędnościowych i t. p.; Komunalna Kasa Oszczędności może dopomagać przez odpowiednie prowadzenie polityki kredytowej do powstawania różnych pożytecznych instytucji dla rolnictwa, jak stacje czyszczenia nasion, zbiornice jaj, mleczarnie spółdzielcze i t. p.

Chodzi również o to, aby utrzymywać stały kontakt między poszczególnymi organami samorządu powiatowego np. między Pow. Zarządem drogowym i Referatem Meljoracyjnym: ponieważ zarówno roboty drogowe jak i meljoracyjne prowadzone będą przy pomocy szarwarku, porozumiewanie się stałe jest niezbędne, aby dzieł odpowiednio prace co do czasu i miejsca, aby w tym samym czasie i w tem samym miejscu nie prowadzić jednych i drugich prac, gdyż ludność nie byłaby w stanie ich wykonać.

Wydziałowi hodowlanemu O. Z. K. R. zalecono przystąpić do zorganizowania sieci zbiornic jaj i poczynienia przygotowań do podjęcia pracy nad podniesieniem hodowli drobiu.

Następna konferencja, wyznaczona na 8 kwietnia, zostanie poświęcona wysłuchaniu sprawozdań z poczynionych przygotowań do prac w sezonie wiosennym.

SIEDLECKI SAMORZĄD POWIATOWY DLA ROLNICTWA.

Plantacja nasion traw łąkowych.

(A. A.) Siedlecki Wydział Powiatowy na posiedzeniu w dn. 14 marca r. b. m. in. uchwalił zorganizować plantację nasion traw łąkowych i stację doświadczalną racjonalnej gospodarki łąkowej. Jest to niezbędne ze względu na szeroko zakrojoną w powiecie akcję meljoracyjną. Łąk będzie się meljorować w r. bież. około 2000 ha., a w latach najbliższych będzie zmeljorowane 18000 ha.

Nasiona na tę przestrzeń łąk kosztowałyby 2.520.000 zł., licząc po 140 zł. na 1 ha. Ponieważ właściciele łąk nie byłiby w stanie nabyć nasion po tak wysokiej cenie, przeto konieczną jest własna plantacja nasion.

Oprócz cen nasion traw wchodzi tu w grę jeszcze i okoliczność przystosowania ich do warunków gleby i klimatu.

Plantacja będzie prowadzona przez Centralny Związek Kółek Rolniczych w porozumieniu z prof. Kaznowskim z Instytutu Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach.

Plantacja założona będzie na przestrzeni około 10 ha., ponieważ plantacja nie pokryje całego zapotrzebowania na nasiona, przeto właściciele łąk otrzymywać będą tylko niewielką ilość nasion z tym warunkiem, że sami na własnych gruntach rozmnażać będą nasiona traw pod kierunkiem i pod dozorem specjalisty.

Na plantację nasion traw i na stację doświadczalną racjonalnej gospodarki łąkowej uchwalona została suma 15.000 zł. z tą myślą, że Ministerstwo Rolnictwa przyjdzie Wydziałowi Powiatowemu z odpowiednią pomocą.

Zalesianie nieużytków.

W powiecie siedleckim znajduje się znaczna ilość piasków lotnych i nieużytków. Samorząd siedlecki prowadzi akcję zalesiania nieużytków już od kilku lat. Koszty pokrywa w 3/4 częściach Skarb Państwa, pozostałą zaś część pokrywa powiat z własnych funduszy.

Piaski lotne w jednej z miejscowości (w Olszycu) są tak trudne do utrwalania, że parokrotne sadzenie sosny i wikliny nie utrzymuje się, pomimo gęstego ustawiania płotków z gałęzi i jałowców dla powstrzymania przenośnych piasków. Przeważnie w bieżącym roku zostaną zastosowane nowe próby utrwalania piasków, przez dość gęste sadzenie większych sadzonek brzozy i pokrycie całej najniebezpieczniejszej przestrzeni gałęziami i jałowcami. Praca ta zostanie wykonana szarwarkiem po robotach wiosennych w polu, t. j. wtedy właśnie, kiedy piaski wyschną i zaczną grozić zasypywaniem posadzonych przestrzeni w jednych miejscach, a w innych odwiewaniem sadzonek. W m-cu wrześniu powtórzy się przykrycie gałęziami, jeżeli będzie tego potrzeba.

Oprócz tego tytułem próby zostanie posadzona akacja piaszkowa (caragana arboreseus) na przestrzeni 1.5 ha. Wogóle do akcji zalesiania piasków lotnych będzie w bieżącym roku stosowany szarwark, zarówno pieszy jak też i konny, aby zmniejszyć koszty zalesiania. Ci właściciele nieużytków, którzy podejmą się sami zalesiać swoje grunty, otrzymają bezpłatnie od samorządu powiatowego sadzonki oraz zasiłki pieniężne po 50 zł. za 1 ha. zalesionej przestrzeni.

Przez zastosowanie szarwarku, projektuje się w bież. roku zalesienie 210 ha. nieużytków, stosunkowo niewielkim kosztem (20.000 zł.).

Sadzonki sosny i wikliny nie są brane do obrachunku, gdyż posiadamy je w dostatecznej ilości.

WYKORZYSTANIE SZARWARKU W POW. WOŁKOWYSKIM.

Na jednym z zebrań Wydziału Powiatowego (luty r. b.) rozpatrzone zostały sprawozdania wszystkich gmin powiatu z dokonanych robót na drogach gminnych przy użyciu szarwarku. Na zebranie to zaproszeni zostali wszyscy wójtowie z powiatu, celem wspólnego z Wydziałem Powiatowym rozpatrzenia wyników poraż pierwszy użytego na szerszą skalę szarwarku do robót drogowych.

Sprawozdania z wymiaru i wykonania szarwarku we wszystkich gminach powiatu, dały następujące cyfry:

Wymierzono w jednostkach podstawowych szarwarku ogółem	147.340
Odbyto w ciągu miesięcy maj — grudzień — jednostek	96.600
Nie wykorzystano jednostek	50.740
W przeliczeniu na gotówkę szarwark nie wykonany stanowi wartość	zł. 159.225
Wpłacono tytułem opłaty pieniężnej zamiast wykonania szarwarku w naturze	zł. 32.858

Zaległości stanowią zł. 26.367

Wykonanie szarwarku wyszło rozmaicie w poszczególnych gminach. Zaległości wahają się w dużej rozpiętości, bo od 7% do 57% wymiaru podstawowego. W ogólnym ujęciu na cały powiat zaległości stanowią stosunkowo nieduży procent bo 26%.

W związku ze sprawozdaniem, przeprowadzona została dyskusja, w której poszczególni wójtowie wypowiadali się o przeszkodach, jakie napotkali przy organizowaniu robót szarwarkowych. Przytaczamy ciekawsze opinie:

(1) Brak sił technicznych uniemożliwia wykorzystanie dokładne szarwarku.

(2) Na stanowiskach dozorców robót nie powinni być radni gminni względnie członkowie gminnych komisji drogowych, ponieważ każdy z nich uważa się za równego z wójtem, wydaje polecenia samodzielnie, często nie wykonywuje zleceń wójta, przez co organizacja roboty cierpi. Należy zwrócić uwagę na kwalifikacje dozorców drogowych, oraz określić dla nich jednostkę uposażenia.

(3) Wydział Powiatowy winien zorganizować lotną drużynę do budowy mostów, gdyż w niektórych gminach niesposób znaleźć kwalifikowanych do tej roboty ludzi.

Wydział Powiatowy w wyniku dyskusji postanowił zwrócić

w roku przyszłym główną uwagę na zapewnienie gminom dostatecznej liczby nadzorców robót drogowych. W tym celu zostaną zorganizowane dwutygodniowe kursy dozorców robót drogowych w trzech punktach powiatu.

Gminy wyślą na kursy po 5 kandydatów spośród osób, obeznanych już uprzednio z robotami technicznymi, a więc, rezerwistów z pułków saperów. Uznając słuszność stanowiska, że radni gminni, lub członkowie gminnych komisji drogowych stanowią czynnik kontrolujący, Wydział Powiatowy uznał za niewskazane powoływać ich na płatnych dozorców robót drogowych.

Nadto Wydział Powiatowy zaangażuje 4 techników - drogomistrzów specjalnie do dróg gminnych.

GMINA WIEJSKA I MIEJSKA

Zużytkowanie nieczystości

(Streszczenie referatu inż. Z. Rudolfa na Zejeździe Naczelników Wydziałów Zdrowia d. 18 i 19 lutego b. r.)

W marcu roku zeszłego zostało wydane rozporządzenie Pana Prezydenta Rzeczypospolitej o usuwaniu nieczystości i wód opadowych (Dz. U. Nr. 32, poz. 311). Na podstawie tego rozporządzenia, mającego moc ustawy, zostaną wydane rozporządzenia wykonawcze, normujące: 1) warunki, jakim odpowiadać winny wszelkie publiczne i prywatne urządzenia do usuwania nieczystości i wód opadowych, 2) korzystanie z tych urządzeń, oraz 3) warunki, jakim powinny odpowiadać ścieki, nadające się do bezpośredniego wpuszczania do zbiorników wód powierzchniowych i do ziemi.

Przy opracowaniu wymienionych rozporządzeń Departament Służby Zdrowia bierze pod uwagę, że nieczystości, jako mające wartość nawozową, winny być w ten sposób usuwane i unieszkodliwiane, aby mogły być odpowiednio wykorzystywane dla celów rolnictwa.

Według Hoffmana, człowiek dorosły produkuje rocznie 50 kg. stałych i 450 kg. płynnych wydaliny. W kale tym znajduje się: 0,65 kg. azotu, 0,575 kg. kwasu fosforowego, 0,20 kg. potasu i 0,30 kg. wapnia; w urynie zaś: 3,6 kg. azotu, 0,675 kg. kw. fosforowego, 0,90 kg. potasu i 0,135 kg. wapnia. Stąd miasteczko o ludności 10,000 mieszkańców (przyjawszy 50% dzieci) daje rocznie w nieczystościach 31,875 kg. azotu, 9,365 kg. kw. fosforowego, 8,250 kg. potasu i 3,262 kg. wapnia, co po przełożeniu na 22% azotniak z Chorzowa, 16% superfosfat, 25% sól potasową z Kałusza i wapno z Częstochowy, stanowi wartość około 75,000 złotych.

Zagadnienie usuwania nieczystości należy w zasadzie rozpatrywać oddzielnie dla wsi, dla małych miast i dla większych miast.

Na wsi sprawa ta sprowadza się do zaprowadzenia racjonalnie urządzonej gnojowicy i kompostarni. Dobrze jest łączyć ustęp z gnojowiskiem i wytworzony tą drogą nawóz stosować do użyźniania pól. Wielkość gnojowicy należy obliczać według ilości inwentarza, przyjmując 3 — 4 mtr.² powierzchni na każdą dużą sztukę. Przy większej liczbie sztuk trzeba z konieczności stosować trzymano gnoju pod inwentarzem, co przez sfery rolnicze jest uważane za wskazane. Najlepszą ściółką pod wszelki inwentarz, bez względu na to, jak długo

ściółka jest trzymana pod inwentarzem, jest odpowiednio przygotowany torf (oczywiście o ile jest na miejscu lub można go tanio nabyć).

W małych miastach można z dobrym wynikiem stosować na posesjach doły kloaczne, z których taborem miejskim (szczelne beczki pneumatyczne) nieczystości są wywożone do znajdującego się na krańcach miasta specjalnego zakładu, przerabiającego nieczystości te na materiał nawozowy pod nazwą „Surofosfat”. Sposób ten przedstawia się również korzystnie pod względem finansowym. Naprzykład miasteczko Środa w Woj. Poznańskim już oddawna zamierzało zaprowadzić kanalizację. Wykonanie tego projektu wymagałoby nakładu co najmniej 3 milionów złotych. Przyjmując oprocentowanie tej sumy po 10 od sta rocznie, na opłaty kanalizacyjne należałoby pobierać rocznie 300 tysięcy złotych. Takie obciążenie mieszkańców miasta nie jest możliwe, gdyż podatki ze wszystkich źródeł przynoszą miastu rocznie zaledwie 200,000 złotych. Dalsze obciążenie na samo oprocentowanie pożyczki kanalizacyjnej o 150% ponad wpływy podatkowe nie byłoby możliwe do zrealizowania. Od czasu uruchomienia wytwórni surofosfatu koszty wywozu nieczystości są pokrywane ze sprzedaży nawozu, prócz tego oczekuje się pewnego czystego zysku; stan sanitarny miasta uległ zaś znacznej poprawie.

Kalkulacja dla m. Śrema, które zamierza produkować surofosfat (10,000 mieszkańców) przedstawia się następująco: koszty inwestycyjne 60,000 zł., koszty produkcji rocznie 135,000 zł., wartość wyprodukowanego nawozu w ciągu roku 1.500 ton a 105 zł. = 157,500 zł. Zysk roczny wynosi 22,500 zł. Na początek potrzebny jest kapitał obrotowy w wysokości 20,000 zł.

Kalkulacja roczna w fabryce surofosfatu w Radomiu przy pełnym ruchu (45,000 mieszkańców): koszty fabrykacji 798,800 zł., robocizna i pensja 109,200 zł., koszty ruchu 193,636 zł., koszty handlowe 442,500 zł., amortyzacja i procenty 59,400 zł., wartość produkcji (15,000 ton a 118 zł. brutto) 1,770,000 zł. Czysty zysk fabryki rocznie wynosi 166,464 zł.

Należy nadmienić, że surofosfat jest nawozem kombinowanym. Podczas gdy w superfosfacie poza ca 16%

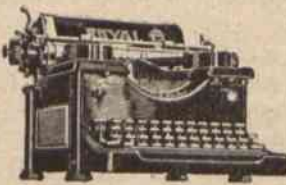

fosforu reszta nawozu przedstawia dla gleby niepotrzebny balast, teo surofosfat poza ca. 10% fosforu posiada dalsze 10% próchnicy, 20% wapna i pewne ilości azotu i potasu. Produkcja surofosfatu na wielką skalę w wielu miastach mogłaby podnieść znacznie aktywność naszego bilansu handlowego, zmniejszając import zagranicznych nawozów sztucznych.

Nad tem zagadnieniem warto się zastanowić i głębiej się niem zainteresować. Najprawdopodobniej w mniejszych miastach będzie to najpraktyczniejszy w naszych warunkach sposób usuwania i użytkowania nieczystości.

W większych miastach same kanały nie rozwiązują jeszcze sprawy racjonalnego usuwania nieczystości. Przytoczone na początku rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej wymaga, aby projekt kanalizacji zawierał również rozwiązanie problemu oczyszczania ścieków. W związku z urządzeniami do oczyszczania ścieków należy mieć na uwadze, że najwięcej kłopotu przy-

sparza usuwanie osadów z tych urządzeń i że najodpowiedniejsze pod względem zdrowotnym i rolniczym, a także ekonomicznym, są te urządzenia, które dają osad przegniły. Należy dodać, że oczyszczanie ścieków sposobem czynnego osadu daje nie tylko dużą gwarancję pod względem sanitarnym, ale także i pod względem racjonalnego usuwania osadów i wykorzystania ich wartości nawozowej, zwłaszcza przy stosowaniu dołów Imhoffa, jako osadników wstępnych.

W dyskusji nad powyższymi referatami, zebrani zgodnie podkreślili wielkie znaczenie uporządkowania miast i miasteczek pod względem kanalizacyjnym. Usuwanie nieczystości winno być celowe i czynione również w myśl wskazówek rolnictwa. Przy otrzymaniu długoterminowego kredytu nawet i małe miasteczka mogą sobie pozwolić na urządzenie kanalizacji. Ze względu na to, iż Polska jest krajem wybitnie rolniczym, sprawa użytkowania nieczystości winna być rozwiązana w porozumieniu ze sferami rolniczymi.

PROSPERY I OFERTY	<u>Dwuletnia Gwarancja.</u>	<u>Mocna Konstrukcja.</u>	<u>Dogodne Warunki.</u>
			
<p>Najbardziej udoskonalona amerykańska maszyna do pisania</p> <p>Szczyt nowoczesnej techniki amerykańskiej. Zażądaj bezpłatnej i nieobowiązującej do kupna demonstracji.</p> <p>Towarzystwo Handlowo-Przemysłowe „PACIFIC” Sp. Akc.</p> <p>Al. Jerozolimskie 25. WARSZAWA. Tel. 117-80 i 80-37.</p>			

Z GMIN

KURS W PAPROTNI. Zarząd Ochotniczej Straży Pożarnej w Paprotni powiatu Siedleckiego zorganizował kurs oświatowo - pożarniczy, trwający od 1/II do 1/III.1919 r. Zajęcia na kursie odbywały się w godzinach wieczorowych, to jest od 18-ej do 21-ej m. 30 w sali Urzędu Gminnego. Wykładowcami byli: Prezes Straży — St. Szymański, Naczelnik Straży — E. Król i Instruktor Pożarniczy — J. Ziętek. Wykłady przeprowadzono z następujących przedmiotów: Nauka o samorządzie, Historia, Geografia, Środki zapobiegawcze pożarom, Taktyka pożarna, Technika pożarna, Obrona Gazowa i Lotnicza, oraz pogadanki o treści ogólnej.

Zarząd organizujący kurs miał na myśli podnieść świadomość swego otoczenia co do potrzeb obywatelskich i co od niego wymaga obecny czas i prawie w całej rozciągłości mu się to udało.

Kurs wywołał powszechne zainteresowanie, bo pomimo wielkich mrozów (95%) słuchaczy uczęszczało stale na wykłady. Między słuchaczami byli starzy gospodarze wsi, a także młodzież nie należąca do Straży.

Na zakończenie kursu odbył się egzamin, w obecności Komisji Egzaminacyjnej w składzie: miejscowego Ks. Proboszcza, Prezesa Straży, Naczelnika, J. Kownackiego, Sekretarza Związku Okręgowego, J. Ziętką—

Instruktora Okręgowego i p. Małkiewicza — Kierownika Szkoły w Podawcach.

Wyniki egzaminu były pomyślne i zainteresowanie się jeszcze spotęgowało. Po egzaminie kursieci odśpiewali jedną z pieśni strażackich, a potem „Rotę”.

Następnie d-h J. Kownacki Sekr. Zw. Okr. w treściwych słowach zachęcił wszystkich uczestników Kursu do dalszej i owocnej pracy na polu pożarnictwa jak i społecznym.

W końcu Prezes Straży, wręczając zaświadczenia uczestnikom Kursu wyraził swoje zadowolenie z pomyślnych wyników pracy, a następnie podziękował prelegentom i gościom, przybyłym na zakończenie Kursu.

Z DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKU GMIN WOJ. ŚLĄSKIEGO. Na jednym z ostatnich posiedzeń Zarządu Związku Gmin woj. Śląskiego rozpatrywano budżet Związku na rok 1929/30. Ostateczną decyzję co do wysokości budżetu odroczone do następnego posiedzenia. W dalszym ciągu obrad ustalono termin walnego zebrania Związku na dzień 11 maja r. b. Zebranie odbędzie się w Katowicach. Na zebraniu wygłoszony będzie referat na temat: „Zadania gmin w dobie obecnej”.

WYBORY DO RADY MIEJSKIEJ W GROD-
NIE. Ostateczne wyniki odbytych dn. 7.IV wyborów
do rady miejskiej w Grodnie są następujące:

Lista Bloku Bezpartyjnego 1974 głosów — 5 man-
datów, lista PPS 1702 głosów — 4 mandaty, Ch.-D.
2161 głosów — 6 mandatów, komitet prawosławny 666
głosów — 1 mandat, Bund 1589 głosów — 4 mandaty,
żydowski blok wyborczy, 5475 głosów — 15 mandatów.
Ogółem mandatów 35, głosowało 50 proc. uprawnio-
nych.

Z M. WARSZAWY. Zdawało się, że drzewostan
ogrodów miejskich i plantacyj nie poniósł strat wsku-
tek mrozów. Tymczasem obecnie, kiedy mrozy części-
wo ustąpiły i słońce przygrzewa zaczynają coraz bar-
dziej wychodzić na jaw wielkie straty wskutek mrozów.

Zmarzło zupełnie 4.000 krzewów w ogrodach, parkach
i skwerach. Kilkanaście wielkich kasztanów w ogrodzie
Saskim popękało i dopiero w maju uda się stwierdzić,
czy można będzie te stare drzewa uratować.

Dział ogrodniczy czyni przygotowania doprowa-
dzenia ogrodów i parków do porządku po usunięciu
drzew umarłych.

KŁĘSKA ALKOHOLOWA. Jak się dowiaduje-
my, dzięki inicjatywie starostwa na powiat łódzki, w
gminach tego powiatu odbywać się będą posiedzenia,
na których omawianą będzie sprawa zwalczania kłęski
alkoholowej oraz przeprowadzenia plebiscytu przeciw-
alkoholowego. Na jednym z tych posiedzeń omawiana
będzie także sprawa przeprowadzenia próbnego gło-
sowania w jednej z gmin powiatu.

Wiadomości gospodarcze

REZULTATY TEGOROCZNEJ KAMPANII CUKROWEJ.

Kampanja cukrowa została już całkowicie zakończona. Czyn-
nych w r. 1928/29 było 71 cukrowni. Produkcja tego okresu wyra-
żała się cyfrą 664 i pół tysięcy ton cukru i jest większą od roku
zeszłego prawie o trzecią część. Dodać należy, że konsumpcja we-
wnętrzna cukru wzrasta z rokiem każdym, stwarzając silniejsze o-
parcie dla naszej produkcji. Równocześnie jednak nawet w wyż-
szym stopniu — wzrasta wywóz zagranicę. (Arol.).

CŁO WYWOZOWE NA DREWNO.

Z dniem 30 kwietnia 1929 r. wejdzie w życie rozporządze-
nie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dn.
14 marca b. r. W myśl tego rozporządzenia cło wywozowe od
100 kg. drzew iglastych i drzew liściastych z wyjątkiem buku i o-
sobno wymienionych, pobierane będzie w wysokości złotych 3-ch.
Od drzewa olszowego o średnicy 22 cm. i wyżej, mierzonej w grub-
szym końcu bez kory 1,2 m. wzwyż — cło wywozowe pobierane
będzie w wysokości zł. 6 od 100 kg. — Od drzewa osikowego o
średnicy 20 cm. i wyżej, mierzonej w cieńszym końcu bez kory i o
długości od 0,8 metra do 2-ch metr. włącznie — cło wywozowe
pobierane będzie od każdego 100 kg. — zł. 1,50 gr., zaś od tego
samego drzewa tylko o długości 2-ch metrów wzwyż — cło wy-
wozowe pobierane będzie w wysokości zł. 3 od 100 kg. — Od
szczap z rdzeniem wylupanym o grubości 10 cm. i wyżej mierzo-
nej bez kory, jako też od szczap niepozbowionych rdzenia o pro-
mieniu od 15 cm. i wyżej, wszystko o długości 0,8 metra i wyżej —
cło wywozowe pobierane będzie w wysokości zł. 1,50 gr. od 100
kg. Takie same cło pobierane będzie od drzewa tartego i ciosanego
o grubości powyżej 2,5 cm.

Bez cła może być wywożone przez fabryki tyczko drzewne
w postaci kłód i wyrzynków nie dłuższych niż 3 m. z murszem
centralnym o średnicy 10 cm. i wyżej lub sękami w ilości najmniej
niż 3 na każdym metrze bieżącym, a także z mniejszą ilością sęków
na każdym metrze bieżącym, o ile średnica sęków przekracza 5 cm.

Wrazie trudności wyważenia jest określona waga drewna su-
rowego według następujących zamienników objętości na ciężar:

1 m ³ drewna miękkiego	= 700 kg.
1 m ³ drewna twardego	= 900 kg.
1 in. przestrzenny drewna twardego	= 650 kg.
1 m. przestrzenny drewna miękkiego	= 500 kg.

Dłużyce i kłody drzew iglastych splawiane z polskich tere-
nów, położonych w dorzeczu Czeremosza, za pozwoleniem Mini-
sterstwa Skarbu — również podlegają opłacie celnej w wysokości
zł. 0,15 gr. od 100 kg. (Arol.).

KURSY WALUT.

(notowane na giełdzie warszawskiej w dn. 9.IV. 1929)

1 dol. St. Zjedn.	= 8,88 — 8,92 zł
100 frank. szwajc.	= 172,11 — 171,25 zł.
1 funt szterl.	= 43,39 — 43,18 zł.
100 frank. franc.	= 34,93 — 34,76 zł.

CENY ZBOŻA.

(Ceny za 100 kg. franco stacja załadowania).

W dn. 9.IV. 1929 r.: Warszawa:

Zyto	35,50 — 35,75 zł.
Pszenica	51 — 50,50 zł.
Jęczmień	36,5 — 34,5 zł.
Owies	37 — 36,5 zł.

NABIAŁ.

W dn. 24.III. 1929 r.: Warszawa:

Mleko niezbierane: Cena za 1 litr mleka w hurcie
0,50 zł.

Masło: za 1 kg. w detalu: wyborowe luksusowe 6,00 zł.
mleczarskie deserowe II gat. 5,40 zł.; mleczarskie solone 5,60 zł.
oselkowe 4,8 zł.

Ceny masła w hurcie rozumieją się o 15% mniej cen de-
talicznych.

1 a ja świeże za skrzynię (24 kopy) 280 zł.

1 a ja świeże za sztukę 0,24 zł.

UWAGA!

DNIA 12 MAJA B. R. UKAŻE SIĘ SPECJALNY NUMER (Nr. 19)
DROGOWO-KOMUNIKACYJNY „SAMORZĄDU”.

Poradnik samorządowy

1. *Pytanie:* Urząd gminy Porzecze zapytuje: czy radny, który wyjechał przed 5-ciu miesiącami z terenu gminy, w której piastował mandat, do innej gminy i tam stale zamieszkał utracił, w myśl art. 14 rozporządzenia Komisarza Gen. Ziemi Wschodnich o samorządzie gminnym z dnia 26.IX 1919 r. piastowany mandat radnego, czy też nie?

Odpowiedź: W myśl art. 12 w związku z art. 9 rozp. Kom. Gen. Z. W. z dn. 25.VI 1919 r. o tymcz. ordyn. wyb. do zebrań i rad gm. (Dz. Urz. Z. C. Z. W. Nr. 7, poz. 45), jednym z warunków posiadania biernego prawa wyborczego do zebrania gminnego jest stałe zamieszkiwanie w obrębie obwodu głosowania conajmniej od 10 miesięcy. Ponieważ w myśl art. 18 tegoż rozporządzenia, radnych wybiera zebranie gminne z pośród osób, mających w danej gminie biernie prawo wyborcze do tego zebrania, przeto nie może być radnym w gminie, to conajmniej od 10 miesięcy stale w tej gminie nie mieszka.

W myśl zatem art. 14 rozporządzenia Kom. Gen. Z. W. z dn. 26.IX 1919 r. o samorządzie gminnym (Dz. Urz. Z. C. Z. W. Nr. 21, poz. 215) traci mandat radnego ten, kto z danej gminy wyprowadza się na stałe do innej gminy.

1. *Pytanie:* Urząd gm. Duczynin zapytuje: na jakiej podstawie prawnej gmina może pobrać z Nadleśnictwa Państwowego, leżącego na terenie gminy, podatek od sprzedaży drzewa opałowego i budulcowego; powyższe Nadleśnictwo na rzecz gminy opłaca podatek wyrównawczy.

Odpowiedź: Niema przepisu ustawowego, któryby gminę upoważniał do poboru podatku, określonego w pytaniu; gmina mogłaby ewent. tylko przedsiębiorcę, wywożącego drzewo z lasu drogami gminnymi, pociągnąć do dopłat za nadmierne zużycie dróg (art. 23 ustawy drogowej).
H. i P.

Wydawnictwa nadesłane

Ziemia Sandomierska, czasopismo samorządowo - społeczne, wychodzi dwa razy na miesiąc. Wydaje Wydział Powiatowy w Sandomierzu.

Pierwszy numer nowego czasopisma ukazał się 15-go marca. Adres redakcji i administracji: Wydział Powiatowy w Sandomierzu.

„Przegląd Samorządowy” Nr. 13. Na treść powyższego Nr. składają się: „Z działalności Zarządu Związku Miast Polskich”. Jest to sprawozdanie z posiedzenia Komisji Wykonawczej Zarządu Związku Miast Polskich, na którym omówiono następujące sprawy:

1) ustosunkowanie się Związku Miast Polskich względem sejmowych projektów ustaw samorządowych.

2) sprawa zniesienia wzgl. znowelizowania Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z r. 1924 „O dostosowaniu uposażenia pracowników związków komunalnych do uposażenia funkcjonariuszów państwowych”.

3) sprawozdanie z prac biura Związku Miast Polskich nad organizacją udziału w Powszechnej Wystawie Krajowej.

4) wydanie przez Związek Miast Polskich wzorowej instrukcji kasowo - rachunkowej.

5) zorganizowanie przez Związek Miast Polskich Zjazdu Statystyków Miejskich w połowie kwietnia b. r.

W pracy: Udział Miast i Związku Miast Polskich w Powszechnej Wystawie Krajowej omówioną została organizacja tego udziału w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych.

Sprawa organizacji Zjazdu statystyków miejskich stanowi treść następnego artykułu.

Poza tem Nr. omawiany zawiera: Śląski Komunalny Fundusz Pożyczkowo - Zapomogowy, Samorząd Miast Polskich w samorządzie zagranicznym (powiadomienie o zwróceniu się do Związku Miast Polskich Niemieckiego Towarzystwa dla Gospodarki i Polityki Komunalnej (Verein für Kommunalwirtschaft und Kommunalpolitik) z propozycją opracowania specjalnego numeru czasopisma wydawanego przez Towarzystwo (Zeitschrift für Kommunalwirtschaft und Kommunalpolitik) poświęcony gospodarce i polityce komunalnej w Polsce.

Orzecznictwo Najwyższego Trybunału Administracyjnego w sprawach samorządu miejskiego (rozkładanie kosztów leczenia ubogich).

Kronika. Z życia miast.

„Przegląd Samorządowy” Nr. 14. W chwili wzrostu zainteresowania Polską, spowodowanego organizacją Powszechnej Wystawy

wy Krajowej, uwagę czynników rządzących i samorządowych z konieczności musi zająć propaganda ruchu turystyki zagranicznej w Polsce. Temu zagadnieniu prawie w całości poświęcony jest bieżący Nr. „Przeglądu Samorządowego” — organu Związku Miast Polskich, redagowanego przez p. Marcelęgo Poznańskiego. — w którym w szeregu artykułów sprawa ta została obszernie przedstawiona, jako jedna z ważniejszych spraw chwili obecnej.

Po słowie wstępnem, następujący szereg artykułów poświęcony jest zagadnieniom turystyki w Polsce.

1) Przyciągnięcie do miast zagranicznego ruchu turystycznego (uwagi dotyczące stworzenia warunków sprzyjających rozwojowi turystyki).

2) Organizacja wycieczek zagranicznych na Powszechną Wystawę Krajową (zarządzenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w tej sprawie).

3) Ulgi kolejowe dla turystów na P. W. K.

4) Założenie warszawskiego Związku propagandy turystycznej (Sprawozdanie z posiedzenia organizacyjnego).

5) W sprawie budowy centralnego domu dla turysty i wychowania fizycznego w Zakopanem.

6) Działalność Związku Uzdrawisk Polskich w 1928 r.

7) Jak miasta niemieckie usiłują przyciągnąć ruch turystyczny (z ilustracją).

Na resztę omawianego numeru składają się następujące artykuły:

1) Z działalności Komisji komunalnego funduszu pożyczkowo-zapomogowego.

2) Zjazd burmistrzów woj. Poznańskiego (krótkie sprawozdanie zjazdu odbytego w Poznaniu w dn. 23.III b. r.).

Z działalności Związku Miejskich i Powiatowych kas oszczędności, Kronika, Z życia miast, Z wydawnictw kartograficznych, Radjowe odczyty o samorządzie miejskim w m. kwietniu.

**BIURO
HANDLOWO-TECHNICZNE „IZOLIT”
Warszawa, Piękna 56, tel. 231-87.**

Generalna Reprezentacja i skład fabryczny:

„Węgierskiej Fabryki Wyrobów Gumowych”, w Budapeszcie
„Pierwszej Fabryki Wyrobów z Miki Jarostawa”, w Berlinie
i „Fabryki Tektury Klepaczka” w Poraju, pod Częstochową.

Samorząd Terytorjalny

**KWARTALNIK, POŚWIĘCONY TEORJI I ŻYCIU
SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO**

REDAKTOR **JÓZEF BEK**

Kwartalnik ukazywać się będzie w rozmiarach 8—10 arkuszy druku. Zawierać będzie następujące stałe działy: ROZPRAWY, MATERJAŁY STATYSTYCZNE I OPISOWE, KRONIKA, PRZEGLĄD USTAWODAWSTWA, PRZEGLĄD PIŚMIENICTWA, BIBLIOGRAFJA POLSKA I OBCA.

Pierwszy numer zawiera następujące prace:

B. Markowski — Dochody i wydatki samorządu terytorjalnego według budżetów na rok 1927-28. **Dr. J. Dunikowski** — Orzecznictwo Najwyższego Trybunału Administracyjnego. **R. Grochowski** — Państwowa Rada Samorządowa. **C. Galasiewicz** — Stan i zadania samorządu na terenie województwa białostockiego. **J. Bek** — Działalność samorządu powiatowego w b. Galicji od r. 1868 — 1918 (pilna potrzeba monografji). Nadto obszernie działy: kronika, przegląd ustawodawstwa, przegląd piśmiennictwa, bibliografja polska i niemiecka.

Adres Redakcji i Administracji:

BIURO ZJAZDÓW SAMORZĄDU ZIEMSKIEGO

Warszawa, Plac Napoleona 7.
Tel. 225-50 i 131-92.

Prenumerata roczna — 20 zł. Pojedynczy egz. 5 zł.

Urząd gminy Kruhowicze Powiatu Łuninieckiego
ogłasza

KONKURS

na wakującą w Urzędzie gminnym posadę zastępcy
Sekretarza gminy.

Do stanowiska tego przywiązane są pobory w/g XI st. st. wraz ze wszystkimi dodatkami i dod. kom. 10%.

Posada do objęcia od zaraz.

Od kandydatów wymagane jest: wykształcenie w zakresie 6 klas gimnazjum, oraz 3 letnia praktyka w gminie wiejskiej.

Podania wraz z uwierzytelnionymi odpisami świadectw szkolnych i służbowych, dowodem obywatelstwa polskiego i własnoręcznie napisanym życiorysem należy nadsyłać do Urzędu gmin. Kruhowicze.

Wójt gminy (—) *Wł. Szulc*.

A. BRODZIC-LIPIŃSKI ZURYCH 7

INŻYNIER-TECHNOLOG

Warszawa, ulica Wilcza 62 m. 2 telefon 6-90

BUDOWA NOWOCZESNYCH KLINKIERNI I CEGIELNI, SUSZARNIE SZTUCZNE PATENTOWANE, OGRZEWANIA POWIETRZNE, PIECE PRZEMYSŁOWE

WYŁĄCZNE PRZEDSTAWICIELSTWO FIRMY:

FABRYKA MASZYN

ARTHUR RIETER A. G.

W KONSTANCJI.

MASZYNY CEGLARSKIE NAJNOWSZEJ KONSTRUKCJI DO WYROBU CEGIEŁ, PUSTAKÓW, DREN, SĄCZKÓW I DACHÓWEK

Zasypniki autom.

Zasilacze

Gniotowniki

Postawy walcowe

Prasy

Odcinacze autom.

Urządzenia transportowe i t. p.

Wydział Powiatowy w Grodnie

ogłasza

KONKURS

na 5 stanowisk lekarzy medycyny w pow. Grodzieńskim, a mianowicie: w Grodnie, Wielkiej Brzostowicy, Jeziorach i Indurze.

Do każdego z tych stanowisk przywiązane są pobory w/g grupy VIII szczebel a płac urzędników państwowych z prawem wolnej praktyki. Możliwa jest współpraca z Kasą Chorych za osobnym wynagrodzeniem.

Warunki przyjęcia:

- 1) obywatelstwo polskie,
- 2) ukończone studia,
- 3) prawo praktyki.

Należy udokumentowane podania wraz z życiorysem wnosić należy do Wydziału Powiatowego w Grodnie w terminie do dnia 1 maja 1929 roku.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego

(—) *Robakiewicz*
Starosta:

KRAJOWE TOWARZYSTWO MELJORACYJNE Sp. Akc. ZARZĄD i CENTRALNE BIURO TECHNICZNE:

Warszawa, ul. Kopernika 30. Tel. centr. 58-04, 158-39, 158-01; dyr. 58-07, 506-36.

Skrót telegr. Warszawa — Meljoracje.

Oddziały: Toruń, Kalisz, Włocławek, Łęczyca, Radom, Częstochowa, Wilno, Piotrków, Płock, Brześć n/B.

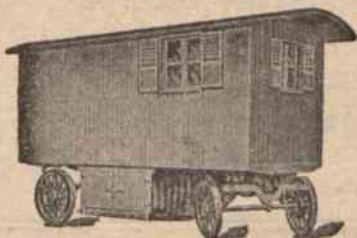
Institucja o charakterze społecznym, powstała w 1905 r., współpracująca nad szerzeniem meljoracji z instytucjami państwowymi, samorządowymi i organizacjami rolniczymi — ukwalifikowana przez Ministerstwo Rolnictwa.

Ekspertyzy, projekty generalne dla wydziałów powiatowych i spółek wodnych, projekty szczegółowe oraz nadzór techniczny i kontrola nad wykonaniem wszelkich przedsięwzięć meljoracyjnych.

Meljoracje rolne (osuszanie, nawadnianie, zraszanie), meljoracje podstawowe (regulacja rzek, kanały), budowa stawów, zakłady wodne, technika sanitarna, budowa dróg, budowe wiejskie oraz pomiary dla celów parcelacji, scałania i t. p.

Kredyty długoterminowe i krótkoterminowe na sporządzanie projektów i wykonanie robót — w szerokich rozmiarach.

BUDUJMY POLSKĄ WIEŚ OGNIOTRWALE. UDOSKONALONE MASZYNY DO WYROBU

Dachówki cementowej,
Pustaków betonowych,
Cembrowin studziennych,
Słupów, Rur, Płyt
chodnikowych
z piasku i cementu

Betoniarki,
Wozy mieszkalne,
Beczkowozy do
polewania szosy

POLECA

FABRYKA MASZYN

RZEWUSKI i S-ka Sp. Akc.

WARSZAWA, ULICA ORDYNACKA № 7.

OSZCZĘDZAJMY,

ZACZYNAJĄC OD SUM BODAJ
NAJMNIEJSZYCH

W IMIĘ DOBROBYTU OSOBISTEGO
I ZAMOŻNOŚCI PAŃSTWA

Kasa Oszczędności m. st. Warszawy

Przyjmuje wkłady gwarantowane majątkiem
i dochodami m. st. Warszawy
począwszy od 1 złotego

Adres: Czackiego 21/23.

Oddział — Wierzbowa 9.

Godziny urzędowania 8.30—14.30; 17.45—19.15.

Wydział Powiatowy w Lublinie

ogłasza KONKURS

na stanowisko technika meljoracyjnego przy Wydziale Powiatowym w Lublinie.

Do stanowiska tego przywiązane są pobory VIII — VII grupy uposażenia urzędników państwowych plus 15% dodatku komunalnego zależnie od kwalifikacji.

Od kandydatów wymagane jest:

1) Obywatelstwo polskie. 2) Nieprzekroczony 40 rok życia. 3) Wykształcenie zawodowe co najmniej średnie i kilkoletnia praktyka zawodowa. 4) Życiorys własnoręcznie napisany.

Podania należy składać do Wydziału Powiatowego w Lublinie w terminie do dnia 15 maja 1929 r. Nieuwzględnione podania pozostaną bez odpowiedzi.

Wydział Powiatowy w Lublinie.

Wydział Powiatowy w Sandomierzu

ogłasza

KONKURS

na stanowisko Inspektora Samorządu Gminnego z uposażeniem według VIII. względnie VII. st. płac, zależnie od kwalifikacji, oraz dodatkiem komunalnym.

Wymagane warunki:

- 1) ukończenie szkoły średniej,
- 2) obywatelstwo polskie,
- 3) najmniej 3 letnia praca na stanowisku Inspektora Samorządu Gminnego.

Stanowisko zostanie obsadzone dn. 1 maja r. b.

Ubiegający się o posadę winni wnieść w terminie do dnia 25 kwietnia b. r. podanie wraz z załącznikami, a mianowicie: przebieg życia własnoręcznie napisany, odpisy świadectw zakładów naukowych i dotychczasowych prac, poświadczonych przez Władze Samorządowe do Wydziału Powiatowego w Sandomierzu.

Sandomierz, dnia 3 kwietnia 1929 r.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta: (—) *St. Gliszczyński.*

Sekretarz: (—) *Jan Bahr.*

Wydział Powiatowy w Łuniniec Województwa Poleskiego

ogłasza

KONKURS

na stanowisko Drogomistrza.

Od kandydatów wymagane jest ukończenie szkoły Drogomistrzów i praktyka przy budowie dróg o nawierzchni trwałej.

Posada do objęcia zaraz.

Do podania należy dołączyć:

- 1) Świadectwo szkolne,
- 2) Świadectwa z praktyk,
- 3) Własnoręcznie napisany życiorys,
- 4) Świadectwo obywatelstwa polskiego,
- 5) Metrykę urodzenia.

Pobory w/g IX stopnia służbowego z 25% dodatkiem komunalnym.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta Powiatowy
(—) *Z. Jagodziński.*

Wydział Powiatowy w Rawie Mazowieckiej

ogłasza

KONKURS

na posadę Sekretarza Wydziału Powiatowego z uposażeniem według VII grupy uposażenia urzędników państwowych z 15% dodatkiem komunalnym.

Warunki:

- 1) Obywatelstwo polskie,
- 2) Nieprzekroczony 45 rok życia,
- 3) Studja wyższe lub średnie,
- 4) Conajmniej trzyletnia praktyka samorządowa.

Oferty umotywowane według powyższych warunków z odpisami świadectw szkolnych i dotychczasowej pracy wraz z życiorysem należy nadsyłać do Przewodniczącego Wydziału Powiatowego w Rawie Mazowieckiej do dnia 1 maja b. r.

Posada do objęcia od zaraz.

Podania nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Przewodniczący Wydz. Pow.
Starosta

(—) *Wł. Rozmarynowski.*

Wydział Powiatowy Sejmiku Puławskiego

ogłasza

KONKURS

na stanowisko pisarza gminnego w nowoutworzonej gminie Nałęczów powiatu Puławskiego, mającej siedzibę w zdrojowisku Nałęczów z uposażeniem w/g grupy IX — VIII płac urzędników państwowych plus naturalja w postaci mieszkania, opału i światła.

Od kandydatów wymagane jest:

- 1) Wykształcenie w zakresie szkolnictwa powszechnego,
- 2) Nieprzekroczony 40 rok życia,
- 3) Conajmniej sześćoletnia praktyka samorządowa,
- 4) Świadectwo zdrowia, wydane przez lekarza powiatowego.

Oferty wraz z życiorysem oraz odpisami świadectw szkolnych i odbytej praktyki samorządowej, należy składać do Wydziału Powiatowego w Puławach w terminie do dnia 1 maja r. b.

Podania nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Wydział Powiat. Sejmiku Białą - Podlaska

ogłasza

K O N K U R S

na stanowisko referenta podatkowego biura
Wydziału Powiatowego.

Do stanowiska tego przywiązane są pobory
według VIII gr. płac urzędników państwowych
plus 15% dodatku komunalnego.

Warunki:

- 1) Obywatelstwo polskie,
- 2) Odpis świadectwa z dotychczasowej pracy,
- 3) Gruntowna znajomość buchalterji i Ustaw w sprawie podatków samorządowych i państwowych,
- 4) Przynajmniej trzyletnia praca w dziale podatkowym,
- 5) Świadectwo ukończenia szkoły średniej,
- 6) Własnoręcznie napisany życiorys,
- 7) Referencje dwóch osób znanych względnie instytucji,
- 8) Okres próbny jeden rok.

Oferty składać do biura Wydziału Powiatowego do dnia 1 maja 1929 r.

Posada do objęcia od zaraz.

Oferty nieuwzględnione pozostają bez odpowiedzi.

Sekretarz Sejmiku Przewodniczący Wydziału
(-) *Wacław Brzeziński* Starosta (-) *Ignacy Bobek*.

Wydział Powiatowy Sejmiku Białskiego

ogłasza **K O N K U R S**

na stanowisko Naczelnego Lekarza Szpitala św.
Karola Boromeusza w Białej Podlaskiej.

Do stanowiska tego są przywiązane pobory
według VI kat. płac urzędników państwowych
i 15% dodatku komunalnego oraz mieszkanie.

Od kandydatów wymagane są następujące
warunki:

- 1) Obywatelstwo polskie,
- 2) Ukończone studia zawodowe. Prócz tego na stanowisko kierownika Szpitala wymagana jest conajmniej 5-io letnia praktyka szpitalna, wybitna znajomość chirurgji, położnictwa, oraz ginekologii.
- 3) Nieprzekroczony wiek 45 lat,
- 4) Pozwolenie na wykonanie praktyki lekarskiej,
- 5) Świadectwo zdrowia,
- 6) Życiorys własnoręcznie napisany, resztę warunków do omówienia na miejscu.

Oferty składać w biurze Wydziału Powiatowego do dnia 1 maja b. r.

Posada do objęcia od dnia 15 maja 1929 r.

Nieuwzględnione oferty pozostaną bez odpowiedzi.

P. O. Naczelnego Lekarza Przewodniczący Wydziału
(-) *Dr. Feliks Dragan* Starosta (-) *Ignacy Bobek*

Wydział Powiatowy w Brzezinach Łódzkich

rozpisuje niniejszem

K O N K U R S

na stanowisko Sejmikowego Lekarza Weterynaryjnego z siedzibą w Brzezinach Łódzkich.

Warunki:

- 1) nieprzekroczony 45 rok życia,
- 2) dyplom lekarza weter. uzyskany na jednej z polskich wyższych uczelni,
- 3) poświadczenie obywatelstwa,
- 4) „ dotychczasowej (ewent.) praktyki,
- 5) własnoręcznie napisany życiorys.

Do powyższego stanowiska przypisane są pobory wg. VII st. sł. szczebel b + 15% dodatków komunalny. Po roku zadawalającej służby może nastąpić ewentualna stabilizacja.

Podania udokumentowane należy kierować pod wyżej podanym adresem do dnia 24 kwietnia r. b. Posada do objęcia z dniem 1-ym maja 1929 r.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta (-) *Sz. Tułcki*.

**Wydział Powiatowy Sejmiku powiatu
Sokołowskiego**

ogłasza

K O N K U R S

na posadę technika drogowego z uposażeniem w zależności od kwalifikacji według IX — VIII stopnia płac urzędników państwowych z 15% dodatkiem komunalnym z zastrzeżeniem 3 miesięcznej próby.

Warunki:

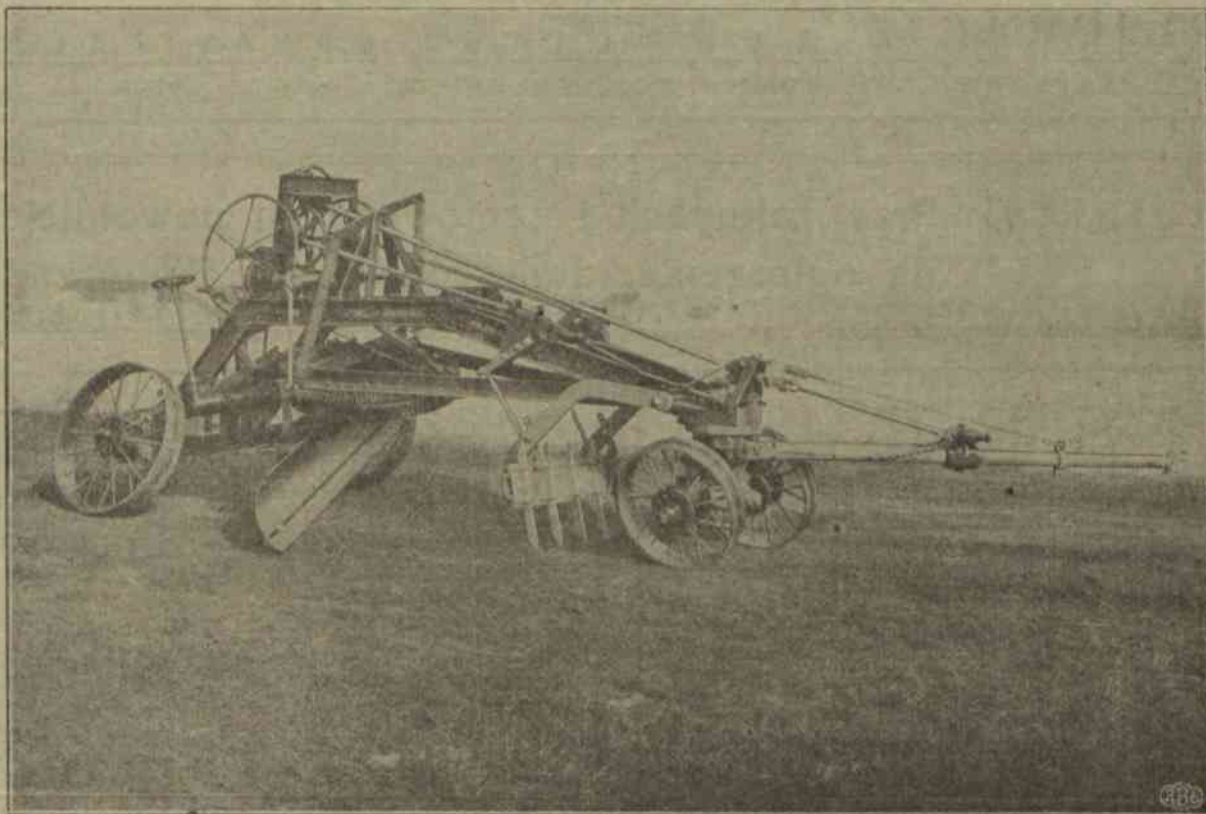
- 1) Obywatelstwo Polskie,
- 2) Przynajmniej 2-u letnia praktyka z konserwacji dróg gruntowych i budowy dróg bitych i ulepszonych sposobem amerykańskim,
- 3) Studja średnie techniczne.

Podania z własnoręcznie napisanym życiorysem wraz z odpisami świadectw należy nadsyłać do Przewodniczącego Wydziału Powiatowego w Sokołowie do dnia 20 kwietnia r. b.

Posada do objęcia od 1 maja r. b.

Podania nieuwzględnione zostaną bez odpowiedzi.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta (-) *Chyliński*

MASZYNY DO BUDOWY DRÓG

NA DOGODNYCH WARUNKACH KREDYTOWYCH

DOSTARCZA:

ZRZESZENIE SAMORZĄDÓW POWIATOWYCH,

WARSZAWA, UL. DOBRA № 28.

czais. 13458/11/15

WSZELKIE UPRAWNIENIA KREDYTOWE.

INŻ. JAN HOLNICKI SZULC

MELJORACJE, WODOCIĄGI, KANALIZACJA.

WARSZAWA, ŻOLIBÓRZ ul. KOZIETULSKIEGO (d. wł.) TEL. 102-01.

Czytelnicy! Przy zakupach i zamówieniach powołujcie się na ogłoszenia, umieszczone w „Samorządzie”.

DIABOLO

ORYGINALNA SZWEDZKA WIRÓWKA
JEST NAJLEPSZA DLA ROLNIKA

„DIABOLO” jest prostej i bardzo trwałej budowy i odtłuszcza najdokładniej.—15-o letnia gwarancja.

Według zdania setek tysięcy gospodarzy i rzeczoznawców, maszyna ta zapewnia najlepsze wyniki i zyski.

Sprzedaż również **PARNIKÓW I MASZYN DO SZYCIA MARKI „DIABOLO”** na bardzo dogodnych warunkach.

Splata małymi ratami miesięcznymi bez doliczenia odsetek.

DIABOLO-SEPARATOR SP. Z OGR. ODP.

Warszawa, ulica Królewska № 23,

Poznań, ul. Wodna 14,

Lwów, ul. Akademicka 4.

Kraków, ul. Poselska 18,

BACZNOŚĆ—ROLNICY

JUŻ TERAZ WIEDZIEĆ KAŻDY MUSI

że ziarno siewne doczyszczane na oryginalnych trieurach HEID'A wydaje najwyższy plon.

TRIEURY HEID'A dla żyta i pszenicy:

klasy	Nr.	ła	o wydajności na godz.	120 kg.	po Zł.	420.—
” I	” 1	”	”	180	”	525.—
” I	” 2	”	”	340	”	580.—
” V	” 1a	”	”	80	”	690.—
” V	” 1	”	”	120	”	825.—
” V	” 2	”	”	225	”	1.025.—
” V	” 3	”	”	330	”	1.295.—
” XV	” 3	”	”	330	”	1.075.—
” XV	” 4	”	”	450	”	1.265.—

Cylindry wymienne do owsa i jęczmienia do tychże trieurów oraz nowoczesne instalacje dla selekcjonowania zboża dostarczają za gotówkę i na spłaty ratami:

CENTRALA HANDLOWA SPÓŁDZIELNI POLSKICH,
W WARSZAWIE ul. JASNA № 8, TEL. 217-51 i 429-81
oraz SPÓŁDZIELNIE ROLNICO-HANDLOWE zrzeszone w Związku Spółdzielni Polskich w Warszawie.

Institucjom komunalnym, Spółdzielniom i odsprzedawcom specjalne rabaty.
Zakładając spółki maszynowe — żądajcie ofert.

CENTRALA HANDLOWA SPÓŁDZIELNI POLSKICH

w Warszawie, ul. Jasna № 8.

telefony 217-51 i 429-81, konto przekazowe w P. K. O. № 16455.

P O L E C A:

ROWERY

marki „CEHASPOL” solidnej budowy, wytrzymałe na bezdroża,
męskie szosowe po Zł. 320.—
damskie Zł. 330.—

dla p. Urzędników i Pracowników Instytucji Komunalnych i Samorządowych ze splatami na raty miesięcznie po Zł. 25.— zaporęceniem Instytucji Komunalnej, względnie Władz Przełożonych po wpłaceniu zadatku po Zł. 100.— na rower.